

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

“Några är lite runda, några är lite fyrkantiga - men alla ska in i samma form”

En kvalitativ studie om professionellas upplevelser av
sysselsättningsfrämjande arbete med kvinnor med autism samt
erfarenheter av tvärprofessionell samverkan

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: VT23

Författare: Alice Brännudd & Cecilia Westlund

Handledare: Ann-Charlott Timander

Antal ord: 20000

Abstract

Titel: “Några är lite runda, några är lite fyrkantiga - men alla ska in i samma form”. En kvalitativ studie om professionellas upplevelser av sysselsättningsfrämjande arbete med kvinnor med autism samt erfarenheter av tvärprofessionell samverkan.

Författare: Alice Brännudd och Cecilia Westlund.

Studiens syfte var att studera hur professionella förhåller sig till eventuell samhällelig exkludering av kvinnor med autism. Syftet var vidare att genom ett kvalitativt forskningsförfarande undersöka förhållningssätt gentemot målgruppen utifrån dels genusnormer, dels tvärprofessionell samverkan och utformning av sysselsättningsfrämjande insatser. Det empiriska materialet utgörs av sju semistrukturerade intervjuer med professionella som kommer i kontakt med studiens målgrupp genom sin anknytning till socialt arbete och/eller hälso- och sjukvård. Materialet bearbetades genom tematisk analys och analyserades med hjälp av hegemoniska diskurser, CRIP-teori samt intersektionalitetsperspektivet. Studien har en socialkonstruktivistisk ansats. De huvudsakliga resultaten är att professionella uppvisar medvetenhet kring genusnormer samt att sysselsättningssituationen för kvinnor med autism är komplex, avseende målgruppens rätt till stöd kontra samhällets normer gällande sysselsättning. Studiens resultat visar att denna komplexitet påkallar anpassningar av professionella i arbetet med målgruppen. Slutligen framhålls vikten av tvärprofessionell samverkan, där individens autonomi och delaktighet värnas.

Nyckelord: Högfungerande autism, kvinnor, sysselsättning, samverkan, intersektionalitet.

Förkortningar

LSS - Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SoL - Socialtjänstlagen (2001:453).

DiskL - Diskrimineringslagen (2008:567).

DV - Daglig verksamhet.

BmSS - Bostad med Särskild Service.

ASD - Autism Spectrum Disorder.

HFA - High Functioning Autism.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Bakgrund och problemformulering	6
1.1.1 Studiens relevans för samhället och det sociala arbetet	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Studiens vetenskapliga relevans	8
1.4 Avgränsning	9
1.5 Uppsatsens fortsatta disposition	10
1.6 Revidering av frågeställning	10
2. Fördjupat kapitel om ämnets kontext	11
2.1 Narrativ kring funktionsnedsättningar i allmänhet och autismspektrum i synnerhet	11
2.1.1 Våra benämningar	12
2.2 Könsskillnader i diagnostisering	13
2.3 Lagstiftning och funktionshinderpolitiken	14
2.3 Aktörer i målgruppens nätverk	15
2.3.1 Socialtjänst	15
2.3.2 Utbildning	15
2.3.3 Hälso- och sjukvård	16
2.3.4 Arbetsmarknad	16
3. Kunskapsläget	17
3.1 Insamling av tidigare forskning	17
3.2 Tematisering av tidigare forskning	18
3.2.1 Autism och genus samt konsekvenser av kamouflering	18
3.2.2 Autism och sysselsättning	20
3.2.2.1 Sysselsättningssituation	20
3.2.2.2 Narrativ kring arbetsidentitet och funktionshinderpolitikens mål	21
3.2.3 Socialt arbete för att främja sysselsättning hos personer med autism	22
3.2.3.1 Tvärprofessionell samverkan	22
3.2.3.2 Sysselsättningsfrämjande insatser på arbetsplatsen	24
4. Teoretiskt ramverk och begrepp	26
4.1 Socialkonstruktivism och språkliga konstruktioner av sociala problem	26
4.1.1 Dominanta diskurser och deras inverkan på utformning av socialt arbete	26
4.2 CRIP-theory	28
4.2.1 Normalitet	29
4.2.2 Kritik mot Crip-teori	29
4.3 Intersektionalitet	30
4.3.1 Kön och funktion	31
5. Metod och metodologiska överväganden	33
5.1 Val av metod – fördelar och begränsningar	33

5.2 Metodologiska överväganden	34
5.2.1 Förförståelse	36
5.3 Urvalsprocess	36
5.4 Genomförande av intervjustudien	38
5.5 Bearbetning av empirin	39
5.6 Analysmetod	40
5.7 Studiens tillförlitlighet	41
5.7.1 Thick descriptions	43
5.8 Forskningsetiska överväganden	44
5.9 Arbetsfördelning	45
6. Resultat och analys	46
6.1 Professionellas medvetenhet kring genusnormer och förhållningssätt i arbetet	46
6.1.1 "Så för det mesta är kvinnor lite mer mjuka i linjerna"	46
6.1.2 "Vi kan inte möta alla kvinnor med autism på ett och samma sätt"	48
6.2 Anpassningar för att möta behov och motverka samhällslig exkludering	51
6.2.1 "Alla ska in i ett fack som alla inte kan passa in i"	51
6.2.2 "Jag tror att alla kan hitta en plats där man bidrar och känner att man har ett sammanhang"	53
6.2.3 "För att du ska kunna lyckas och behålla ett jobb"	55
6.3 Tvärprofessionell samverkan i relation till autonomi och delaktighet	57
6.3.1 "Det finns inget nummer att ringa"	57
6.3.2 "Ibland när det går långsamt måste man sänka farten"	59
6.3.3 "Jag tror många gånger att vi kanske kan undvika problemen om vi samverkar i tid"	60
7. Avslutande diskussion	63
7.1 Förslag på framtida forskning	65
Referenslista	66
Information till forskningsdeltagare	72
Samtyckesblankett	75
Intervjuguide	76

Förord

Vi vill inledningsvis rikta vårt varmaste tack till våra respondenter som möjliggjort denna uppsats. Ert stora engagemang i såväl deltagande i vår studie som i ert dagliga arbete inspirerar oss! Vi hoppas kunna ta efter er i vårt stundande arbetsliv.

Vi vill även tacka Mats Jansson på Autism Sverige för att du tagit dig tid att delge oss din kunskap och för att du företrätt brukarperspektivet. Din medverkan har bidragit till nyans i studien och för det är vi otroligt tacksamma!

Vi vill slutligen tacka vår handledare Ann-Charlott Timander. Tack för din goda feedback och för att du haft tillit till oss i vår skrivande process. Din handledning har varit ovärderlig, tack!

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Autism kan beskrivas som en utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning som påverkar det interpersonella samspelet och kommunikationen samt sättet att tänka (Autism Sverige (a); Socialstyrelsen 2022). Autismen tas i uttryck på olika sätt för olika individer och kan därmed beskrivas som ett icke-linjärt spektrum, vilket ger upphov till olika behov av stöd, både i utformning och omfattning. De funktionshinder eller svårigheter som individen möter i vardagen, eller avsaknaden av dessa, beror på omgivningens förmåga att möta individens behov och på de krav som ställs (Socialstyrelsen 2022).

Historiskt sett har kvinnor med autism hamnat i skymundan i funktionsforskning, vilket lett till att kunskapen om autism hos kvinnor är låg bland professionella, jämfört med kunskapen om autism hos män (jfr. Jansson 2020). Kvinnor som diagnostiseras med autism utan intellektuell funktionsnedsättning diagnostiseras i lägre utsträckning än män och får även sin diagnos senare i livet. Ojämlighet i diagnostisering, "diagnostiseringsbias", medför vidare att kvinnor får adekvat stöd senare i livet jämfört med män (Ibid.). För att den enskilde ska få tillgång till lagstadgat stöd är tidig diagnostisering viktigt. Tidigt insatt adekvat stöd minskar risken för att miljön kring individen ger upphov till negativa fysiska, psykiska eller sociala konsekvenser som i sin tur kan leda till samhällslig exkludering genom avsaknad av meningsfull sysselsättning (jfr. Socialstyrelsen 2022).

Personliga värden i form av psykiskt välbefinnande och god livskvalitet som följer av att ha en sysselsättning är viktiga, oberoende av funktionsnedsättning (Nouf 2021). Begreppet sysselsättning kan anses innefatta arbete på den reguljära arbetsmarknaden, utbildning eller deltagande i daglig verksamhet (jfr. Ibid). Forskning visar att personer med högfungerande autism internationellt sett har hög grad av arbetslöshet (Nouf-Latif, Bertilsdotter-Rosqvist & Markström 2019) och att kvinnor med dokumenterad funktionsnedsättning har lägre sysselsättningsgrad jämfört med män med funktionsnedsättning (SCB 2022). För individer med autism som har ett arbete är arbetssituationen sällan anpassad efter individens behov och vilja (Nouf-Latif, Bertilsdotter-Rosqvist & Markström 2019), vilket är problematiskt eftersom fel typ av sysselsättning, eller sysselsättning som inte är anpassad efter individens förmågor,

kan leda till negativa konsekvenser i form av utbrändhet, stress, psykisk ohälsa och långtidssjukskrivningar (Nouf 2021). Forskning har även visat att personer med högfungerande autism i Sverige generellt möter svårigheter i att fullfölja utbildning på högre nivå, mot bakgrund av bristande stöd från universitetet (Adolfsson, Simmeborn Fleischer & Granlund 2013; Simmeborn Fleischer 2012). Därutöver möter många kvinnor med autism även svårigheter i att upprätthålla en normativt fungerande vardag utanför arbetstid, då de kamouflerar sina svårigheter under arbetstid för att passera som “normala”, vilket är energikrävande (jfr. Socialstyrelsen 2022). Målgruppen kan därav behöva såväl psykosociala insatser såsom boendestöd för att klara av vardagslivet, som stödjande och vägledande insatser för att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket sammantaget uppges öka chanserna för god livskvalitet och självständighet (Ibid.).

Ovan nämnd problematik, samt normen kring “den produktiva medborgaren” genom vilken medborgarvärdet bestäms av huruvida man arbetar eller inte, skapar ett intresse för att undersöka hur sysselsättningssituationen ser ut för kvinnor med högfungerande autism (jfr. Nouf-Latif, Bertilsdotter-Rosqvist & Markström 2019). Det är vidare intressant att undersöka professionellas förhållningssätt gentemot målgruppen eftersom Socialstyrelsen (2022) i nationella riktlinjer betonar vikten av tvärprofessionell samverkan mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola, habilitering och psykiatri för utforma insatser som tillgodoser målgruppens behov. Genom dessa insatser, utformade genom samverkan, ska personer med autism få möjlighet att leva ett självständigt liv och ges möjlighet att uppnå god livskvalitet (Ibid.).

1.1.1 Studiens relevans för samhället och det sociala arbetet

I och med ovan nämnd problematik avseende “skev” diagnosticering, i kombination med att kvinnor i regel är mer benägna att maskera sina svårigheter, kan även antas att “mörkertalet” är stort (jfr. Socialstyrelsen 2022). Med detta menas att antalet kvinnor med autism troligtvis är större än vad som finns dokumenterat. Därav föreligger allt större krav på socialarbetare samt hälso- och sjukvårdsarbetare att uppmärksamma svårigheter hos de personer de möter. Utifrån Socialstyrelsens nationella riktlinjer (2022) har socialarbetare vidare skyldighet att samverka internt och externt för att utforma adekvat stöd för klienter, vilket gör studien relevant i relation till organiseringen av det sociala arbetet (Ibid.). Samverkan kommer i uppsatsen därav behandlas som ett viktigt tema, men kommer inte behandlas som ett

teoretiskt begrepp av den anledningen att vi inte intresserar oss för organisationsteori utan snarare om personliga värden hos de professionella och för de enskilda.

Studien har även samhällelig relevans, i takt med att allt fler diagnostiseras med autism till följd av ökad kunskap på fältet. Det blir således än mer aktuellt att hålla debatten levande gällande hur samhället såväl som det sociala arbetet på bästa sätt ska möta behoven för denna grupp. Sammantaget kan utläsas att såväl intresse som behov finns av ökad kompetens hos professionella i relation till studiens målgrupp samt för problematiken målgruppen erfar (jfr. Socialstyrelsen 2022). Dessa aspekter placerar studien i en nutida samhällskontext och kan förhoppningsvis bidra till att skapa nyans i förståelsen för socialt arbete med målgruppen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte blir således att studera hur aktörer som kommer i kontakt med målgruppen, inom det sociala arbetet såväl som inom hälso- och sjukvård, förhåller sig till eventuell samhällelig exkludering av målgruppen. Syftet blir vidare att undersöka förhållningssätt gentemot gruppen som sådan utifrån genusnormer såväl som samverkan mellan aktörer och utformning av sysselsättningsfrämjande insatser. Studiens syfte konkretiseras i tre nedan nämnda frågeställningar:

1. Vilken medvetenhet finns bland professionella kring genusnormer och hur dessa tas i uttryck samt eventuellt påverkar arbetet med målgruppen?
2. Vilka anpassningar gör dessa professioner för att möta målgruppens behov och motverka eventuell samhällelig exkludering, i relation till sysselsättning?
3. Hur förhåller sig dessa professioner till tvärprofessionell samverkan avseende sysselsättning, i relation till klientens autonomi och rätt till delaktighet?

1.3 Studiens vetenskapliga relevans

Det aktuella forskningsfältet är expansivt i den bemärkelse att det på senare år uppkommit ett intresse för att studera kvinnor med autism, något som tidigare inte funnits, vilket lett till ett "diagnostiseringsbias" som premierat män och manliga föreställningar om autism (jfr. Micai & Caruso et al. 2019). Fältet är alltså inte obeforskat men däremot saknas "allomfattande" forskning som inkluderar dels målgrupp, dels diagnos, dels sysselsättning och samverkan. Detta nyfunna intresse präglar forskning inom socialt arbete (jfr. Socialstyrelsen 2022) såväl

som inom medicin (jfr. Jansson 2020), vilket vidare motiverar behovet av den aktuella studien då den genom ett tvärprofessionellt grepp belyser eventuellt skilda förhållningssätt yrkesgrupperna emellan gällande såväl målgrupp som normen kring sysselsättning.

1.4 Avgränsning

Utifrån uppsatsens begränsningar har avgränsningar gjorts avseende målgrupp, profession och geografisk placering. Inklusionskriterier för urval är att samtliga respondenter är yrkesverksamma i sydvästra Sverige eftersom forskarna har sin bas där och genomförandet av fysiska intervjuer har därav underlättats.

Vidare har avgränsning gjorts avseende målgruppen, sett till kön och funktionsnedsättning. Valet av avgränsning till kvinnor har gjorts av den anledningen att dessa kan anses vara en särskilt utsatt grupp i de flesta samhälleliga rum. Gällande funktionsnedsättning har studiens målgrupp i regel koppling till sysselsättning i form av arbete på den reguljära arbetsmarknaden, till utbildningsväsendet samt daglig verksamhet. Avgränsning har även gjorts till vuxna kvinnor på autismspektrumet, då dessa i högre grad är aktuella för sysselsättning då de antingen är i arbetsför ålder, alternativt i ett förberedande stadium för yrkeslivet. Dessa exklusionskriterier har inneburit att andra könstillhörigheter, funktionsnedsättningar och åldrar inte studerats. Målgruppen vuxna kvinnor med autism är vidare att anse som en spretig målgrupp för det sociala arbetet eftersom funktionsnedsättningen kan beskrivas som ett icke-linjärt spektrum, vilket kommer lyftas i studiens kontextkapitel (2.).

Ytterligare ett exklusionskriterium har i studien varit yrkestillhörighet. Avgränsning har gjorts till professionella inom det sociala arbetets fält såväl som hälso- och sjukvård i den mån forskarna har kunnat komma i kontakt med dem. Avgränsningen gällande respondenter har gjorts då de kommer i kontakt med målgruppen, men även anses ha relevant utbildning och erfarenhet för att besvara studiens frågeställningar. Dock innebär denna avgränsning exkludering av övriga professioner som kan komma i kontakt med målgruppen. Studiens avgränsningar kommer vidare problematiseras under (5.3) och (5.7).

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

I aktuellt kapitel (1.) presenteras studiens bakgrund, syfte, frågeställningar och avgränsningar samt relevans för samhället och vetenskapen. I kommande kapitel (2.) kontextualiseras studiens ämne. Uppsatsens tredje kapitel (3.) redogör för kunskapsläget genom tematiserad översikt av tidigare forskning. Kapitel 4 illustrerar studiens teoretiska ramverk såväl som redogör för specifika teoretiska begrepp som används i studien. I studiens metodkapitel (5.) föra resonemang val av metod, metodologiska överväganden, förförståelse, urval, genomförande av intervjuer, bearbetning av empiri, analysmetod samt arbetsfördelning. Kapitlet innehåller även en diskussion kring etiska överväganden samt studiens tillförlitlighet. Studiens resultat presenteras och analyseras i kapitel 6, medan uppsatsen avslutas med en avslutande diskussion i kapitel 7.

1.6 Revidering av frågeställning

Eftersom studien har en retroduktiv ansats (se 5.1) har frågeställning två reviderats under forskningsförfarandet. Ambitionen var att intervjua fler respondenter som arbetar under LSS-lagstiftning än vad urvalet slutligen bestod av (se. 5.3). Av denna anledning har uttrycket “goda levnadsvillkor”, vilket specificeras i LSS, ändrats till “delaktighet”, då detta anses mer inkluderande för respondenter som inte explicit arbetar under LSS. Nedan presenteras den reviderade frågeställningens ursprungliga formulering:

2. Hur förhåller sig dessa professioner till tvärprofessionell samverkan avseende sysselsättning, i relation till klientens autonomi och rätt till goda levnadsvillkor?

2. Fördjupat kapitel om ämnets kontext

I följande kapitel kontextualiseras studien för att bistå läsaren en fördjupad förståelse av narrativet kring målgruppen, samt rådande lagstiftning och relevanta professionella aktörer i målgruppens nätverk.

2.1 Narrativ kring funktionsnedsättningar i allmänhet och autismspektrum i synnerhet

Socialstyrelsen benämner autism som en funktionsnedsättning med vilket menas “en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Denna nedsättning kan uppstå till följd av sjukdom, annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada” (Socialstyrelsen 2020). Inom funktionsområdet finns flertalet benämningar för funktionsnedsättningar. Vissa föredrar benämningen funktionsvariation, med vilket menas en syn på funktionsförmåga som varierar bland alla människor, utan att värdera den. Denna benämning har däremot kritiserats då den i vissa avseenden förminskar de svårigheter som en funktionsnedsättning kan ge upphov till. Vi kommer därmed, och på Socialstyrelsens rekommendation, framgent använda oss av funktionsnedsättning för att beskriva autism hos målgruppen (jfr. Socialstyrelsen 2020; Autism Sverige (b)). Funktionshinder innebär det hinder som funktionsnedsättningen ger upphov till (Socialstyrelsen 2022). Mot bakgrund av vår vetenskap om problematiken kring att prata om funktionshinder som någonting som ligger hos individen snarare än återfinns i samhället bör benämningen hanteras med varsamhet. I material som studien bygger på benämns området dock som funktionshinderpolitik. Vi kommer därmed benämna det likadant, för att hålla oss sanna gentemot materialet.

I studien kommer flertalet olika benämningar att användas för att beskriva målgruppen. I kapitlet om tidigare forskning (3.2) benämns gruppen som kvinnor med högfungerande autism, då den tidigare forskningen använder sig av den benämningen. Det har dock skett en förändring i språkbruket kring autism sett till skiftet från autism som “statisk” diagnos till spektrumdiagnos, i och med femte utgåvan av the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5) där tidigare diagnoser såsom Aspergers nu endast benämns som autism, vilket påkallar förändrat språkbruk (jfr. Joon, Kumar & Parle 2021; Socialstyrelsen 2022).

För att skapa inkluderande språkbruk i studien har den ideella organisationen Autism Sverige kontaktats. Sakkunnig Mats Jansson¹ från Autism Sverige menar att högfungerande autism aldrig använts som en diagnos, men i andra delar av världen använts synonymt med Aspergers syndrom. Alternativt har benämningen beskrivit personer på autismspektrat som inte har en intellektuell funktionsnedsättning. Jansson menar vidare att egenmaktsrörelser för brukare tar avstånd från benämningar som låg- och högfungerande med hänvisning till att dessa begrepp inte säger något om personens kapacitet att skapa en normativt fungerande vardag. Denna tidigare särskilnad inom forskningen bör enligt honom numera förstås utifrån en helhetssyn som inkluderar andra faktorer än endast diagnosen som spelar in i eventuella svårigheter personer med autism upplever i vardagen. Autismspektrat bör således förstås som icke-linjärt menar Jansson. Vi kommer av den anledningen, med undantag för avsnittet kunskapsläget, inte använda oss av benämningarna låg- och högfungerande, då "gradering" av svårigheter inte är vad vi främst intresserar oss för, utan vi ämnar istället lyfta de omgivande faktorer som spelar in i möjlighet att ha en sysselsättning och därigenom en meningsfull tillvaro.

Det råder även delade meningar inom intresseorganisationen Autism Sverige kring hur gruppen ska benämnas, men generellt talas det om *personer på autismspektrat* när grupper omtalas, alltså personen först. I senare forskning med ett fokus på inkluderande språkbruk används dock *autistiska personer*. Det bör nämnas att föredragen benämning skiljer sig från person till person och ofta är kopplat till huruvida autismen ses som en erfarenhet och/eller del av identiteten. Vi kommer av den anledningen vidare, med undantag för avsnitt om tidigare forskning, benämna studiens målgrupp som *kvinnor med autism* med motivering att vi talar om personer på gruppnivå.

2.1.1 Våra benämningar

Vi kommer, som nämnt ovan, framgent använda oss av funktionsnedsättning för att beskriva autism hos målgruppen, mot bakgrund av Socialstyrelsens rekommendation (jfr. Socialstyrelsen 2020). Vi kommer även benämna målgruppen som *kvinnor med autism/kvinnor på autismspektrat*. Under teorikapitlet samt kapitlet för kunskapsläget kommer benämningar som *able-bodied/able-minded* lyftas. I dessa artiklar föreslås en svensk översättning ("funktionsduglig", "funktionsfullkomlig") som vi anser vara stigmatiserande

---

¹ Jansson, Mats. sakkunnig för Autism Sverige, mailkontakt 7 mars 2023

och icke-rättvisande. Vi kommer därmed främst använda den engelska benämningen, men även sätta ordet inom citationstecken för att påvisa att det inte är vårt eget ordval.

Gällande politik är vi medvetna om att vad som i studien benämns som funktionshinderpolitik i många fall egentligen är “funktionsnedsättningspolitik”. Med detta menar vi att många av de frågor som inryms i funktionshinderpolitik snarare handlar om den enskilde, som har en funktionsnedsättning, och inte om samhällets utformning som utgör funktionshinder för den enskilde. Vi kommer dock, på grund av Socialstyrelsens, såväl som andra myndigheters benämning, använda oss av funktionshinderpolitik för att hålla oss “sanna” till materialet.

2.2 Könsskillnader i diagnostisering

Kopp och Gillberg (1992) har studerat sex flickor i åldrarna 6-10 år vilka tidigt under barndomen uppvisat tecken på högfungerande autismspektrumdiagnos, men som trots det inte blivit diagnostiserade med autism. Att flickorna inte diagnostiserats hävdas dels bero på att autism historiskt sett ansetts vara vanligare bland pojkar än flickor, dels att “the autism behavioural phenotype”² utgått från hur autism visat sig hos pojkar. Trots de tidiga tecknen på autism eller autismliknande tillstånd som flickorna uppvisat har alltså deras beteenden inte överensstämmt med de typiska beteenden som pojkar uppvisat, allt eftersom de blivit äldre. Flickorna har exempelvis inte uppvisat de typiska specialintressen som ansetts vara karakteristiska för autism, utan istället uppvisat ett mer socialt beteende genom att imitera andra personer, dock utan att visa en förståelse för koderna i socialt samspel. Genom att imitera socialt beteende menar författarna att flickorna maskerar sina svårigheter så att professionella missar tecken på autism, vilket leder till att deras autism blir odiagnostiserad. Kopp och Gillberg argumenterar därmed för att många flickor och vuxna kvinnor lever med odiagnostiserad autism, vilket skulle kunna upptäckas om diagnostisering inte utgick endast från manliga ideal (Ibid).

2.3 Lagstiftning och funktionshinderpolitiken

Enligt Socialstyrelsen (2022) är det vanligt förekommande att personer med en ej ännu diagnostiserad neuropsykiatrisk funktionsnedsättning beviljas insatser enligt Socialtjänstlagen

---

² Med beteendemässig fenotyp avses beteendemässiga egenskaper hos en person som kan observeras. “The autism behavioural phenotype” avser således en persons beteendemässiga egenskaper i relation till autism. Exempelvis inkluderar beteendemässig fenotyp social och kommunikativ förmåga (Kopp & Gillberg, 1992).

(2001:453), SoL. Insatserna ska enligt 4:1 SoL syfta till att tillförsäkra individen en skälig levnadsnivå, och insatsen ska utformas så att den stärker individens möjligheter att leva självständigt.

Personer som fått en autismdiagnos är därutöver berättigade insatser enligt Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, då de bedöms tillhöra personkrets ett, 1 p 1 § LSS. Insatserna ska enligt lagen anpassas utefter individens behov och syfta till att stärka individens förmåga till att leva ett självständigt liv. Genom insatserna ska individen därutöver tillförsäkras goda levnadsvillkor, 7 § LSS. Vidare beskrivs i lagen att socialtjänstens verksamhet ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de individer som är berättigade insatser samt en strävan efter att individen ska få möjlighet att leva som andra, 5 § LSS. Exempel på insatser är boendestöd, kontaktperson, bostad med särskild service och daglig verksamhet för sysselsättning.

Vidare utgår målen för Sveriges funktionshinderpolitik från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) (2006). Målen syftar till att uppnå samhällelig jämställdhet för alla medborgare genom att personer med funktionsnedsättningar uppnår full delaktighet i samhället såväl som jämlikhet i levnadsvillkor, vilket även gör barnrättsperspektivet till en del i målet (Prop. 2016/17:188). Målen för den svenska funktionshinderpolitiken utgår även ifrån FN:s konvention om kvinnans rättigheter (1979), vilken syftar till att avskaffa all diskriminering av kvinnor (Ibid.).

Därutöver är principen om icke-diskriminering relevant inom funktionshinderpolitik och nationell politik i stort. Den återfinns i såväl Diskrimineringslagen (2008:567), DiskL, som i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948). I 1 Kap 1 § DiskL anges funktionsnedsättning som en diskrimineringsgrund, vilket enligt 2 kap innebär att det råder förbud mot att diskriminera på grund av funktionsnedsättning. Trots detta utesluts kvinnor med autism i många sammanhang från den reguljära arbetsmarknaden. DiskL stadgar vidare arbetsgivarens ansvar att anpassa arbete genom ökad tillgänglighet samt att arbeta främjande/inkluderande för att motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning (jfr. 1 kap 4 § 3 p DiskL; 3 kap 4 § DiskL).

2.3 Aktörer i målgruppens nätverk

En autismdiagnos ger som ovan nämnt den enskilde rätt till samhälleligt stöd. Nedan följer en redogörelse för ett antal identifierade professionella aktörer som kommer i kontakt med målgruppen och erbjuder stödinsatser.

2.3.1 Socialtjänst

Inom kategorin insatser beviljade av socialtjänst är för gruppen insatserna boendestöd, BmSS och daglig verksamhet mest aktuella. Med *boendestöd* avses stöttning i att upprätthålla en fungerande vardag i det egna hemmet gällande olika rutiner (Socialstyrelsen 2010a). Boendestöd syftar till att främja den enskildes autonomi och möjlighet att leva ett självständigt liv (jfr. Ibid). Boendestödet är till sin karaktär en sysselsättningsfrämjande insats, då personalen uttalat ska stötta och motivera den enskilde att komma igång med en sysselsättning (Ibid). *BmSS* beviljas personer som ingår i någon av LSS personkretsar. På ett BmSS bor personer i behov av stöttning i den dagliga livsföringen (Socialstyrelsen 2010). Stödet utformas även här individuellt men är mer omfattande än i ett beslut om boendestöd. Den enskilde kan på boendet få stöttning i personlig omvårdnad, rutiner och hemliv, men erbjuds även aktiviteter för att främja en meningsfull tillvaro (Ibid). *DV* beviljas primärt personer som omfattas av LSS personkrets 1 och 2, men även i vissa fall genom SoL. Insatsen ger möjlighet till en meningsfull sysselsättning genom att han/hon/hen själv väljer vilket typ av arbete han/hon/hen vill utföra (Socialstyrelsen 2010b). I samtliga ovan nämnda insatser finns stödpedagoger vars roll innefattar att ha en samordnande funktion i arbetsgruppen såväl som ansvar för att insatserna fyller en pedagogisk funktion för den enskilde (Socialstyrelsen 2012).

2.3.2 Utbildning

Skolkuratoren är en del av elevhälsoteamet vars uppgift är att "stödja elevens utveckling mot utbildningens mål" samt att "bidra till en hälsofrämjande skolutveckling och undanröja hinder för enskilda elevers lärande." (Socialstyrelsen 2016). Skolkuratoren företräder det psykosociala perspektivet i teamet. I elevhälsans uppdrag ingår att samverka med hälso- och sjukvård, socialtjänst och övriga utbildningsinstanser (Ibid.).

2.3.3 Hälso- och sjukvård

Inom habiliteringen arbetar man tvärprofessionellt för att stötta personer med funktionsnedsättningar mot att uppnå god hälsa och en funktionell vardag (VGRegion 2021). Professioner som arbetar inom teamet är bland annat arbetsterapeuter, logopedier, fysioterapeuter, psykologer, kuratorer och specialpedagoger. En arbetsterapeut inom habiliteringen har exempelvis till uppgift att stötta individen inom bland annat träning och hjälpmedelsutprovning för att främja en funktionell vardag. En kurator inom habiliteringen kan genom samtalsstöd stötta individen samt informera om samhällsliga rättigheter och skyldigheter kopplade till områden såsom ekonomi, sysselsättning och boendesituation (Ibid).

2.3.4 Arbetsmarknad

Arbetsförmedlingen arbetar på uppdrag av riksdag och regering för att förmedla arbeten, minska arbetslösheten och främja möjligheter till sysselsättning för personer som saknar etablering på arbetsmarknaden. De har ett särskilt uppdrag för att minska arbetslösheten hos personer med funktionsnedsättningar samt att öka sysselsättningsgraden hos gruppen, med syfte att främja inkludering och delaktighet i samhällslivet (Arbetsförmedlingen uå).

Finsam är ett samordnande förbund som samverkar med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommun och region och möjliggör samordning av rehabiliteringsinsatser för den enskilde utifrån lokala förutsättningar där föreningarna verkar. Syftet med verksamheten är att främja den enskildes självständighet till försörjning genom studier och arbete (Finsam Göteborg uå).

Försäkringskassan handlägger ärenden gällande rätt till ersättning av socialförsäkringen. Myndigheten lyder under riksdagens och regeringens budget. Personer mellan 19-64 år som inte bedöms kunna ha ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden på grund av sin autism kan uppbära sjukersättning från försäkringskassan (Autism Sverige (c)) och personer med autism mellan 19-29 år som inte bedöms kunna ha en heltidssysselsättning under ett år, eller som behöver förlänga utbildningstiden, kan uppbära aktivitetsersättning. Denna ersättning ska kombineras med sysselsättningsfrämjande stöd från olika samhällsinstanser (Autism Sverige (d)).

3. Kunskapsläget

För att placera den aktuella studien i forskningsfältet och motivera dess relevans för socialt arbete såväl som samhällsvetenskapen har en narrativ litteraturgenomgång genomförts. Syftet har varit att skapa översikt över forskningsfältet genom kritisk granskning och bedömning av tidigare publicerad forskning, i relation till det narrativ som skrivits fram i uppsatsen (Bryman 2018). Narrativ litteraturgenomgång har dock mött kritik för att vara slumpartad och mindre trovärdig än systematisk litteraturgenomgång (Bryman 2018). Mot bakgrund av kritiken, och för att öka studiens trovärdighet/reliabilitet, har studien ämnat utgå ifrån Brymans (2018) sju steg för narrativ litteraturgenomgång.

3.1 Insamling av tidigare forskning

Utifrån ambitionen att hitta tidigare forskning gjordes sökningar först på svenska. Sökningarna genererade få resultat, vilket föranledde sökningar på engelska eftersom det är det enda andra språket forskarna behärskar. Utifrån studiens syfte och frågeställningar har vissa nyckelord brutits ut, vilka legat till grund för de val av sökord som använts vid litteratursökning via databaser. Då det upplevdes svårt att hitta tidigare forskning gällande subjektiva värden kring tvärprofessionell samverkan i relation till målgruppen har ett icke lektorsgranskat antologikapitel använts, Brunson McClain et. al. (2020). Utöver denna källa har endast lektorsgranskat material använts eftersom det ökar studiens tillförlitlighet.

För att hitta tidigare forskning kring autism och kvinnor har en så kallad fritextsökning gjorts i Göteborgs universitets sökmotor med sökorden flick* OR kvinn* OR tjej* AND autism* AND "högfungerande autism" i. Dessa sökningar gav dock inga relevanta sökresultat. En sökning gjordes då istället i samma sökmotor, samt i Scopus och ProQuest på engelska sökord såsom HFA OR "high-functioning autism" OR autism OR ASD AND women AND female, vilket gav flera sökresultat.

För att hitta forskning kring samhällsdiskurser kopplat till funktionshinderområdet och sysselsättning användes sökorden discourse AND "Swedish disability policy" OR "labour market" AND autism OR high-functioning autism OR ASD AND employment OR participation OR work. Sökningarna gjordes i Göteborgs universitets sökmotor och resulterade i Nouf-Latif, Andersson, Markström (2019) samt Nouf-Latif, Andersson,

Markström (2020). Genom sökning på “autism spectrum disorder” AND Sweden AND unemployment hittades Lallukka et. al (2020). För att hitta forskning kring stödbehov hos kvinnor med autism gjordes en sökning på support OR need* AND autism*, OR HFA OR "high-functioning autism" OR autism OR ASD AND women vilket resulterade i Baldwin & Costley (2016) samt Bargiela, Steward & Mandy (2016).

Vidare har så kallad kedjesökning gjorts, med vilket menas att ytterligare källor hittats genom citationer och referenser i en aktuell forskningsartikel, exempelvis Lai et. al. (2017) (jfr. Umeå Universitet 2023).

3.2 Tematisering av tidigare forskning

Av syftet kan utrönas tre huvudsakliga spår; autism och genus, sysselsättningssituationen för personer med funktionsnedsättning samt sociala stödinsatser för att främja sysselsättning hos personer med autism. För att skapa tydlighet har en tematisering av tidigare forskning gjorts utefter dessa spår.

3.2.1 Autism och genus samt konsekvenser av kamouflering

Bargiela, Steward och Mandy (2016) har genomfört en kvalitativ intervjustudie med 14 högfungerande kvinnor i åldrarna 22-30 år som fått sin autismdiagnos i vuxen ålder eller i sena tonåren. Studien undersöker hur autism yttrar sig hos kvinnor och flickor samt hur symtomen påverkar diagnostiseringsmöjligheter. Ett resultat är att såväl könstillhörigheten som symtomen på autism hos kvinnor försvårar för professionella att upptäcka svårigheterna, eftersom beteendet avviker från det traditionellt manliga autistiska beteendet vilket diagnoskriterierna utgår ifrån. Författarna framhåller att skillnader i hur autism yttrar sig mellan kvinnor och män kan bero på att det eventuellt finns en kvinnlig autismfenotyp, trots att denna trend inte framkommit bland samtliga respondenter vilket lett till att en sådan slutsats inte kan dras. Ett ytterligare resultat är att flera av kvinnorna i studien använder sig av särskilda strategier för att passera som “normala”, genom att kamouflera sina svårigheter. Denna kamouflering uppges vara utmattande och skapade hos vissa respondenter identitetsförvirring. Det förekom även att kamoufleringen i vissa fall gett upphov till utnyttjande och negligering av egna behov. Därutöver menar författarna att flera kvinnor upplevde en samhällelig press att leva upp till traditionellt feminina genusnormer, vilket

påverkat vissa respondenters möjlighet till ett egenvalt levnadssätt och identitetsskapande (Ibid.).

Likt Bargiela, Steward och Mandy (2016) har Lai et al. (2017) i sin studie baserad i Storbritannien intresserat sig för fenomenet kamouflering och undersökt eventuella skillnader mellan kvinnor och män med autism. Jämförelsen har gjorts genom att studera 30 kvinnor och 30 män i åldrarna 18-49 år med högfungerande autism för att därefter utarbeta ett mått för i hur hög grad de olika könen kamouflerar sina svårigheter. Lai et al. (2017) menar, likt Bargiela, Steward och Mandy (2016), att kvinnor kamouflerar sina svårigheter i högre grad och att denna strategi kan vara en del i hur autism hos kvinnor yttrar sig. Dock menar Lai et al. (2017) att kamouflering inte endast är ett kvinnligt fenomen. Lai et al. (2017) hävdar även att män generellt påverkas mer negativt av kamouflering jämfört med kvinnor, vilket hävdas kunna bero på att kvinnor socialiseras in i beteendet genom genusnormer. Författarna menar dock att kamouflering inte är associerat med den påstått höga grad av negativa konsekvenser som annan tidigare forskning belyst, exempelvis Bargiela, Steward och Mandy (2016). Studiens resultat tror Lai et al. (2017) beror på att studien inte kan påvisa korrelation samt att kamouflering hos vuxna personer blivit ett inlärt beteende, vilket motiverar kamoufleringsstudier hos barn för att kunna påvisa eventuella negativa hälsoeffekter. Ytterligare kunskap behövs bland professionella för att kunna upptäcka och därefter individualisera stödet till personer med autism.

Baldwin & Costley (2016) ämnar i sin studie presentera en översikt över hur kvinnor med högfungerande autism själva upplever vardagslivet med fokus på områden såsom hälsa, sysselsättning, social aktivitet och samhällsdeltagande samt huruvida det finns skillnader mellan män och kvinnors upplevelser. Studien bygger på svaren från en storskalig surveyundersökning genomförd i Australien 2013 där 82 kvinnor och 200 män i åldrarna 18-64 år med högfungerande autism besvarat enkätfrågor inom ovan nämnda områden. Baldwin & Costley (2016) hävdar att det troligen inte finns en särskild kvinnlig variant av autism, utan att skillnader snarare beror på hur kvinnor och män hanterar och agerar på svårigheter de möter i vardagen, exempelvis genom maskering. Kvinnor uppges även diagnostiseras senare än män och senare i livet överlag, något som hävdas kunna bero på att de maskerat sina svårigheter, vilket lett till avsaknad av anpassat stöd under skolgång och arbetsliv. Detta resultat överensstämmer med resultaten i studierna av Bargiela, Steward och Mandy (2016) samt Lai et al. (2017). Vidare menar Baldwin & Costley (2016) att kvinnorna i

studien upplever höga nivåer av psykisk ohälsa som påverkar deras funktion i vardagslivet men att de inte fått adekvat hjälp för besvären, vilket enligt författarna påkallar fler och bättre anpassade specialiserade insatser. Därutöver begränsas kvinnorna även i andra delar av sin vardag, såväl i sociala sammanhang som i sysselsättningsdeltagande, vilket belyser behovet av tillgång till stöd.

3.2.2 *Autism och sysselsättning*

3.2.2.1 *Sysselsättningssituation*

Baldwin's & Costley's (2016) studie, som beskrivits i temat ovan, berör även de arbetsmarknadsrelaterade utmaningar som kvinnor med högfungerande autism möter. Enligt författarna upplever kvinnorna i studien svårigheter upprätthållande av heltidsjobb och efterfrågar ofta deltidanställningar, något som inte alltid kan erbjudas eftersom heltid utgör normen för arbete. Att arbeta utöver sin arbetsförmåga, samt avsaknaden av stöd på arbetsplatser som många kvinnor vittnar om, riskerar enligt författarna leda till utbrändhet och höga stressnivåer. Därutöver rapporteras många av kvinnorna ha underkvalificerade arbeten som inte matchar varken deras kompetens eller kvalifikationer, detta trots ofta hög utbildningsbakgrund. Baldwin och Costley (2016) belyser vikten av anpassat stöd för gruppen, eftersom målgruppens behov tenderar att inte uppmärksammas.

Även Lallukka et al. (2020) har undersökt sysselsättningssituationen för personer med högfungerande autism samt orsaker till eventuell avsaknad av sysselsättning och uppbärande av sjukersättning som inkomst. Studien är en prospektiv kohortstudie³ genomförd i Sverige med 22827 personer, varav 814 personer hade högfungerande autism medan 22013 personer inte hade autism och utgjorde referenspopulation. För att undersöka förändringar i sysselsättningssituationen bland unga personer med respektive utan autism genomfördes en uppföljande kohortstudie fyra år senare. En slutsats var att personer med högfungerande autism missgynnas på arbetsmarknaden samt att unga personer med autism löper högre risk att vara utan sysselsättning, jämfört med unga personer utan autism. Författarna menar även att de individer som fått sin diagnos senare i livet har högre grad av arbetslöshet och uppbärande av sjukersättning än de som diagnostiserats tidigt, vilket belyser sambandet mellan tidig diagnostisering och högre grad av sysselsättning. Orsaker till högre arbetslöshet

---

³ Med prospektiv kohortstudie menas en studie av en grupp personer (kohort) med definierade gemensamma egenskaper. Den prospektiva utformningen åsyftar att studien genomförs "framåtblickande" i syfte att uppmärksamma exempelvis eventuella framtida riskfaktorer (Forsberg & Wengström 2008).

uppges bland annat vara hälsoproblem kopplade till funktionsnedsättningen såsom psykisk ohälsa. Även svårigheter i det sociala samspelet kan vara en orsak, vilket även Scott et. al. (2015) framhåller. Lallukka et al. (2020) pekar också på vikten av att se autism som ett spektrum för att ytterligare kunna stötta individer som har kapacitet att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden eller studera och därmed motverka ytterligare arbetslöshet eller uppbärande av sjukersättning. De betonar även att ytterligare samhälleligt stöd krävs i samtliga steg i att skaffa och upprätthålla en sysselsättning (Ibid.).

3.2.2.2 Narrativ kring arbetsidentitet och funktionshinderpolitikens mål

Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019) beskriver i sin studie hur de narrativ som finns om personer med funktionsnedsättningar skapar föreställningar om deras arbetsidentitet. Utöver etnografiskt material i form av observationer baseras empirin på 26 kvalitativa intervjuer med högfungerande personer på autismspektrat. Studien belyser hur det inom fältet främst finns två diskurser kring “the citizen worker” och “the disability worker”, där den tidigare beskriver den “ideala medborgaren” som är socialt inkluderad, ekonomiskt autonom och bidrar till samhället genom skatt. Denna ställs i kontrast mot den senare, som beskriver personer med funktionsnedsättnings arbetsidentitet. Det görs en särskilnad mellan dessa kategoriseringar då det hävdas råda skillnader inom de två politiska fälten studien tangerar; arbetsmarknads- och aktiveringspolitik samt funktionshinderpolitik. Den tidigare ämnar skapa socialt åtråvärda medborgare, citizen workers, som själva uttrycker en önskan om att arbeta och bidra till samhället. Citizen workers är till skillnad från disability workers “able minded/bodied” och förväntas skapa meningsfullhet genom aktivt deltagande på den reguljära arbetsmarknaden. Studiens huvudsakliga resultat är att respondenterna uttrycker en önskan om att vara delaktiga på den reguljära arbetsmarknaden på lika villkor som personer utan funktionsnedsättningar. Respondenterna berättar att de trots viljan, ambitionen och kompetensen för att utföra reguljärt arbete kategoriseras som funktionsnedsatta, vilket påverkar inträdet på arbetsmarknaden generellt samt vilken typ av arbetsuppgifter som av arbetsgivare anses lämpliga. Enligt författarna exkluderas respondenterna således från den reguljära arbetsmarknaden trots att de uppfyller “kriterierna” för att vara citizen workers. Det råder vidare diskrepans politiskt mellan å ena sidan ambitionen att aktivera alla arbetsföra medborgare, å andra sidan inte göra nödvändiga anpassningar för att efterleva ambitionen (Ibid.).

Likt som ovan nämnd artikel undersöker Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) situationen för personer med funktionsnedsättningar på arbetsmarknaden. Genom riktad innehållsanalys⁴ har regeringsförslaget “Prop. 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken”, som bygger på målen i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), såväl som tre andra funktionshinderpolitiska dokument granskats. Författarna ämnar, utifrån konventionens begrepp “full delaktighet” och “aktivt medborgarskap”, undersöka hur de socialpolitiska områdena sysselsättning och hälsa belyses i den svenska funktionshinderpolitiken samt hur politiken organiseras för att möta målen i konventionen. En slutsats är att förhållandet mellan dels diskursen kring rätten till avlönat arbete på den reguljära arbetsmarknaden, dels skyldigheten att arbeta, är problematisk. Eftersom rättigheter och skyldigheter villkoras av varandra innebär funktionshinderpolitikens mål gällande fullt deltagande på arbetsmarknaden att personer med funktionsnedsättningar görs ansvariga för sin egen arbetsmässiga framgång. Den svenska funktionshinderpolitiken hävdas således ge upphov till att arbetsmarknadsdeltagande förutsätter aktivt medborgarskap, där individen, genom ett bemyndigande som kompetent, görs ansvarig över sin egen situation. De diskurser som Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019) beskriver gälla inom den svenska funktionshinderpolitiken, beskrivs även av Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020). Författarna hävdar att politiken bygger på en moraliserande och konstruerad bild av den ideala, fullvärdiga samhällsmedborgaren som genom heltidsarbete bidrar till välfärden. Detta har enligt författarna gjort heltidssysselsättning till norm, trots den analyserade propositionens betoning på likabehandling utifrån individuella förutsättningar. Författarna hävdar att personer med funktionsnedsättningar förvägras självbestämmanderätt genom att de tvingas acceptera ett arbete som inte upplevs meningsfullt eller en sysselsättningsgrad som överstiger arbetsförmågan, eftersom de annars möter ekonomiska sanktioner. Enligt författarna är det särskilt vanligt förekommande bland kvinnor med funktionsnedsättningar (Ibid.).

3.2.3 Socialt arbete för att främja sysselsättning hos personer med autism

3.2.3.1 Tvärprofessionell samverkan

Werner (2011) tar i sin studie ett grepp om vikten av samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialt arbete, men undersöker även attityder hos professionella kring arbetet med

---

⁴ Riktad innehållsanalys innebär att utgå från teori eller forskning av intresse som utgångspunkt i analysen av empirisk data (Hsieh & Shannon 2005).

personer med autism. Studien tar sin utgångspunkt i de rekryteringsproblem som råder inom funktionsfältet i allmänhet och inom arbetet med personer med autism i synnerhet. Studien utgår från empiriskt insamlat material genom en “framkallningsstudie”⁵ (elicitation study) i enkätformat, utformad efter Theory of Planned Behaviour⁶. Studien genomfördes genom att respondenterna initialt ombads protokollföra hur många kurser inom respektive utbildning fokuserar på funktionsnedsättningar. Insamlingsförfarandet bestod av att respondenterna fick fylla i en enkät. Datan analyserades sedan med innehållsanalys och genom denna identifierades gemensamma teman i respondenternas svar. Resultatet påvisar att det bland professionella finns negativa attityder kring att personer med autism är svåra att arbeta med till följd av begränsningar i kommunikation, frustration och “begränsad förbättring”. Andra respondenter beskriver vidare att arbetet i många avseenden är givande och att man som professionell känner att man kan “ge tillbaka”. Dessa respondenter menar vidare att denna typ av arbete ger möjlighet att utvecklas såväl professionellt som personligt. Studiens resultat visade att respondenternas attityder dels berodde på personliga egenskaper, dels på yrkesval. Författaren menar att det ur resultatet kan utläsas ett behov av ökad kunskap om behov hos målgruppen och att detta kunskapsglapp till största del beror på bristen av utbildning på området. Werner menar således att utbildning bör ges inom området i större utsträckning än i nuläget, men menar även att tvärprofessionell samverkan är av vikt för att bistå varandra sin yrkesspecifika kunskap (Ibid.).

Likt Werner (2011) framhåller Brunson McClain et. al. (2020) samverkan som en viktig komponent i att skapa förståelse för målgruppens behov. I studien undersöks upplevelsen av interprofessionell “träning” och samverkan. Studien benämner primärt samverkan gällande barn med autism, men även ett mer allmänt grepp om samverkan som fenomen. Författarna menar att en förutsättning för kvalitativ interprofessionell omvårdnad (IPC) är att professionerna tränas gemensamt genom så kallad interprofessionell utbildning (IPE). Genom IPE hävdas riskerna för bristande samverkan, där professionerna arbetar utefter egna discipliner med medföljande egna agendor och skilda mål, minska. Studiens resultat påvisar att god samverkan karaktäriseras av ett gemensamt mål, delat uppdrag och en gemensam handlingsplan för eventuella svårigheter. Författarna framhåller att risk för bristande

---

⁵ “Framkallningsstudier” (elicitation studies) används för att undersöka hur exempelvis attityder gentemot ett fenomen påverkar hur fenomenet bemöts. Studierna syftar således till att framkalla beteenden för att kunna analysera dessa (Symons Downs & Hausenblas 2005).

⁶ Theory of Planned Behaviour (TPB) avser teori om intentionerna bakom särskilda beteenden. (Symons Downs & Hausenblas 2005).

samverkan kan vara att inte se den enskilde holistiskt till följd av kunskapsbrist gällande andra professioners uppdrag. Både Werner (2011) och Brunson McClain et. al. (2020) menar att kunskapsbristen på området utgör ett hinder för en fungerande samverkan. I såväl Werners (2011) som Brunson McClain et. als. (2020) studie framhålls utbildning som en vital del för att skapa ett sammanhållet hälsofrämjande stöd för personer med autism.

3.2.3.2 Sysselsättningsfrämjande insatser på arbetsplatsen

Dreaver et al. (2019) har undersökt framgångsfaktorer vid anställning av personer med autism, ur arbetsgivares och arbetsförmedlares synvinkel. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer med fyra företagschefer samt 16 arbetsförmedlare i både Sverige och Australien. En slutsats är att personer med autism möter svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, trots viljan att arbeta. Traditionellt har narrativet kring individen som ansvarig över sin framgång på arbetsmarknaden varit vägledande i arbetssökande, likt Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) beskriver. Idag uppges fokuset dock ha förskjutits till ett biosocialt fokus på miljöns inverkan på individens framgång på arbetsmarknaden. Dreaver et al. (2019) utarbetar tre teman för att kategorisera viktiga framgångsfaktorer. Det första temat, kunskap och förståelse för autismspektrumdiagnos hos kollegor och chefer, framhålls som viktigt för att främja inkludering, sammanhållning och trivsel för personer med autism vilket kan uppnås genom kompetenshöjning och utbildning om autism på arbetsplatsen. Även kunskap om kommunikationsstrategier för att undvika missförstånd var viktiga. Det andra temat, arbetsmiljö, inkluderade strategier respondenterna använde för att förbättra målgruppens arbetsmiljö. Regelbundna möten framhålls som viktiga där en stöttande handledare förtydligar förväntningar på individen och de arbetsuppgifter som ska utföras. Ett öppet och flexibelt förhållningssätt var ytterligare strategier som användes för att främja god arbetsmiljö. Det sista temat, jobbmatchning, var enligt respondenterna viktigt för att främja långsiktig sysselsättning. Om arbetsuppgifter lyckas matchas till individens kompetens, vilja och förmågor, kan tillfredsställelse skapas, vilket har positiv inverkan på livskvaliteten. Dreaver et al. (2019) framhåller respondenternas önskan om ytterligare kompetenshöjning kring autism, för att öka chanserna att framgångsrikt kunna stötta individer med autism i sysselsättning.

Scott et al. (2015) undersöker, likt Dreaver et al. (2019), framgångsfaktorer för anställning av personer med autism, men har även inkluderat personer som har levd erfarenhet av autism. Urvalet bygger på kvantitativa enkätsvar från 40 personer med autism samt 35 arbetsgivare i

både Sverige och Australien. Scott et al. (2015) belyser att stödet till personer med autism på arbetsplatser tidigare fokuserat på att åtgärda målgruppens svårigheter, men att fokuset på senare år skiftat till att studera arbetsmiljöns inverkan på arbetssituationen, vilket överensstämmer med den trend som Dreaver et al. (2019) beskrev ovan. En av studiens slutsatser var att respondenterna ofta behövde anpassningar av arbetssituationen för att kunna upprätthålla arbetet. Arbetsgivare upplevde dock svårigheter i att utforma anpassningar i enlighet med sitt arbetsgivaransvar, såvida de inte fick externt stöd från specialister, vilket visar på kompetensbrist bland arbetsgivare likt den Dreaver et al. (2019) belyser. Vidare var arbetstagare och arbetsgivare inte alltid överens i frågan om ansvarsfördelning gällande arbetsmiljömässiga anpassningar. Trots arbetstagares rätt till stöd och anpassningar för att kunna behålla arbetet, uppger Scott et al. (2015) att arbetsgivares betoning på produktivitet samt deras höga förväntningar på arbetsmässig självständighet, kan utgöra ett hinder mot att arbetstagarna får adekvat stöd. Likt Dreaver et al. (2019) studie belyser även detta resultat det narrativ som Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) belyser kring den produktiva medborgaren som görs ansvarig för sin arbetssituation.

4. Teoretiskt ramverk och begrepp

Nedan följer tematiserad redogörelse för studiens teoretiska ramverk. Även återkommande teoretiska begrepp avhandlas i aktuellt kapitel. Teorierna med medföljande begrepp har valts utifrån syfte och frågeställningar och motiveras under respektive avsnitt.

4.1 Socialkonstruktivism och språkliga konstruktioner av sociala problem

Mot bakgrund av studiens forskningsobjekt anses socialkonstruktivism utgöra en lämplig teoretisk grund, då positionen är ständigt närvarande i samhällsvetenskaplig forskning samt inom funktionsforskning, vilket omfattar även aktuell studie (jfr. Breivik 2016).

Socialkonstruktivism är en idealistisk position vars ontologiska grund utgår från antagandet om att människors språkliga konstruktioner föregår verkligheten och dess existens, med vilket menas att verkligheten som vi förstår den är socialt konstruerad genom språket (Ingemann 2016). Därav anses det inte finnas en objektiv verklighet. Däremot skapas genom språket kollektiva uppfattningar om fenomen, problem och företeelser. Dessa kollektiva uppfattningar skapar föreställningar om vad som är önskvärt och ”normalt”, vilket begränsar möjligheter för personer som anses avvika från normen. Språkliga konstruktioner av verkligheten skapar vidare förutsättningar för att syn på problem kan förändras över tid, men även vad som anses normalt i en viss kontext. Detta kommer beskrivas vidare nedan (se. 4.2.1).

4.1.1 Dominanta diskurser och deras inverkan på utformning av socialt arbete

Mot bakgrund av studiens syfte och frågeställningar är ett diskursfokus relevant, eftersom forskarna intresserar sig för hur professionella inom det sociala arbetet såväl som inom hälso- och sjukvård arbetar med målgruppen samt hur deras uppfattningar eventuellt skiljer sig beroende av vilken diskurs som är hegemonisk i respektive yrkesfält. Diskurser beskrivs av Healy (2014) som språkliga konstruktioner vilka skapar förståelsen av verkligheten. En diskurs kan ses som ett avgränsat språkligt område som definierar förståelsen av fenomen/problem/företeelser (jfr. Ibid). Healy (2014) menar att det finns tre olika typer av diskurser inom socialt arbete i en västerländsk kontext under 2000-talet. Hon framhåller vidare att det mellan dessa råder ett hierarkiskt förhållande: dominanta, psy- samt sociologisk diskurs och alternativa diskurser. Diskurserna och dess maktställning får vidare konsekvenser i hur klienter bemöts och hur insatser utformas i det sociala arbetet såväl som inom andra

yrkesfält (jfr. Ibid). Olika diskurser kan även ha olika maktställning i olika samhällsrum, vilket för vår studie dels innebär att alternativa diskurser om funktion och genus har hög status, men att även dominant diskurser som den ekonomiska och den biomedicinska aktualiseras inom fältet.

Gällande de dominant diskurserna kan utläsas att studiens fokus på sysselsättning starkt präglas av ekonomisk diskurs, inom vilken medborgarnas produktivitet värdesätts för samhällsnyttan (jfr. Healy 2014). Den ekonomiska diskursen förespråkar den fria marknaden vilken till sin konstruktion skapar konkurrens om arbete som vidare lägger allt större ansvar på den enskilde att "göra sig" en plats på arbetsmarknaden, detta i kombination med antagandet om att individen agerar efter egenintresse (Ibid). För personer som inte kan arbeta på den reguljära arbetsmarknaden utmålar den ekonomiska diskursens narrativ dessa som en ekonomisk börda, då deras inkomst baseras på bidrag och ersättningar (jfr. Ibid). Sammantaget kan utläsas att den ekonomiska diskursens incitament i stor utsträckning ligger till grund för hur det sociala arbetet utformas, men även skapar föreställningar om medborgarskyldigheter.

Även den biomedicinska diskursen görs gällande dels avseende studiens fokus på autism som diagnos, dels i valet av respondenter och deras yrkestillhörighet. Den biomedicinska diskursen som dominant diskurs har präglat samhället såväl som hälso- och sjukvård och socialt arbete då dessa yrkesfält ofta tangerar varandra (jfr. Healy 2014). Vidare har diskursen som mål att "återställa" personer som avviker från det normala istället för att göra anpassningar för dessa i relation till omgivningen för att främja deltagande på egna villkor i samhället. Det uppstår på den vägen en binaritet inom diskursen, där friska och sjuka såväl som "dis/abled", särskiljs (jfr. Ibid).

Diskursens dominans i samhället har även gjort biomedicinska förklaringar överordnade andra förklaringar såsom exempelvis sociala (Healy 2014). Därutöver framställs biomedicinska förklaringar ofta som neutrala sett till att de baseras på evidens och vetenskap, trots att detta påstående kan ifrågasättas i att vetenskapen har sin grund i vissa naturvetenskapliga antaganden (Ibid.). Biomedicinsk diskurs har möjliggjort diagnostisering men har mött kritik i att den negligerar dels andra sociala faktorerers inverkan, dels den holistiska synen på människan. Därutöver har diskursen givit upphov till en ökad medikalisering av fler delar av individens liv, vilket skapar en snävare norm kring vad som är

att anses som “normalt”, något som premierar biomedicinska interventioner inom socialt arbete såväl som inom hälso- och sjukvård. Ovanstående resonemang motiverar att diskursen utmanas av alternativa diskurser som exempelvis genus och funktion, vilka till stor del präglar den aktuella studien (jfr. Ibid.).

4.2 CRIP-theory

I linje med valet av intersektionalitet som teoretiskt begrepp (se 4.3), i kombination med studiens forskningsobjekt, anses det även angeläget att föra resonemang kring *Crip-theory*, framgent hänvisat till som Crip/Crip-teori, detta med anledning av att studien tangerar såväl funktions- som genusforskning (jfr. Karlsson, Rydström 2021). Crip-teori är prevalent inom feministisk funktionsforskning och ämnar belysa hur kategoriseringar, som exempelvis funktion och kön, påverkar varandra, men ämnar även vända blicken mot det som anses normalt snarare än det som avviker (jfr. McRuer 2006). Wendell (1997) menar att det inom feministisk forskning framhålls att samhället är utformat av och för män, men att samhället till sin konstruktion, sett till såväl arkitektur och fysisk miljö som den sociala organiseringen, även är utformat efter att medborgaren är normativt frisk och stark och därav kan delta i samhällslivet, alternativt är totalt begränsad i sitt samhällsdeltagande. Den dikotoma synen på funktion, "dis/abled", kan således anses vara särskilt intressant i funktionsforskning mot bakgrund av intresset att studera eventuell exkludering av de individer som hävdas avvika från funktionsnormen (Ibid). Crip-teori tar inspiration från feministisk forskning i att skapa analysmodeller för så kallad ableism. Med ableism avses antagandet om att samtliga personer har full normativ funktionsförmåga, vilket leder till diskriminering för personer som avviker från funktionsnormen (jfr. McRuer 2006). Crip-teori ämnar dels återta språket kring funktionsnedsättningar, såväl som utmana synen på vad som anses “normalt”, detta genom att rikta fokus mot vad som inom teorin kallas “normaten”. Till skillnad från andra teorier, som främst belyser den/det som avviker, tar alltså Crip-teori grepp om vad som anses “normalt” och anledningarna till detta (jfr. Ibid).

Crip-teori beskriver vidare vikten av att som enskild med funktionsnedsättning få benämna sig själv. Teorin ställer sig kritisk till så kallade “fixed identities” (fixerade identiteter) vilka innebär att enskilda tillskrivs identiteter utefter attribut kopplade till funktionsnedsättning. Den kritiserar vidare “given categorizations”, på förhand givna kategoriseringar av människor, och menar att dessa bidrar till att begränsa möjligheterna till definitionsmakt för

personer med funktionsnedsättningar, med vilket menas rätt att själv definiera den egna personen (jfr. McRuer 2006; Barron 2016). Crip-teorin har bidragit till ett förändrat språkbruk i hur funktion omtalas och givit verktyg för att analysera hur olika benämningar på olika sätt skapar såväl inkludering som exkludering, vilket gör valet av teori relevant till studiens syfte (jfr. Karlsson & Rydström 2021).

4.2.1 Normalitet

Inom funktionsområdet talas ofta om normalitet och hur förståelsen av detta konstruerar premisser för samhället och medborgarna i det. Thomson (1997) benämner "normaten", en person som genom en konstruerad identitet bestående av kulturellt kapital och kroppslig anpassning kan placera sig i maktposition (Ibid). "Normaten" är alltså en person som tillhör, och upprätthåller, normen om hur en person förväntas vara, agera och fungera.

Inom Crip-teori omtalas "normaten" i termer av "the able-bodied identity", med vilket avses en "funktionsfullkomlig" person som av den anledningen tillhör normen. Crip-teori talar vidare om hur denna norm och identitet blir å ena sidan osynlig då det förutsätts att samtliga personer är "funktionsfullkomliga" vilket skapar svårigheter i att ifrågasätta ableism, å andra sidan tvingande i att den är starkt etablerad norm i samhället (jfr. McRuer 2006). Så kallad "compulsory able-bodiedness" fungerar enligt McRuer (2006) genom att en tvingande norm om "funktionsfullkomlighet" framställs som ett system med valmöjligheter, men där normen i själva verket skapar exkludering och begränsade valmöjligheter.

För den som inte tillhör normen finns risk för omfattande exkludering, såväl fysisk som social. Att tillhöra normen blir eftersträvansvärt för att undkomma stigmatisering, men även för deltagande på lika villkor (jfr. McRuer 2006). I relation till den tidigare nämnda sysselsättningsnormen (se. 3.2.2.2) samt den ekonomiska diskursen (se. 4.1.1) kan antas att studiens målgrupp i många fall exkluderas från normativ sysselsättning. I relation till den aktuella studien blir det intressant att studera hur professionella förhåller sig till normer samt den ovan nämnda exkluderingen från sysselsättningsdeltagande.

4.2.2 Kritik mot Crip-teori

Crip-teorin har som ovan nämnt mött kritik på flera punkter. Bone (2017) redogör för teorins tillkortakommanden i termer av språk, benämningar och inkludering. Trots teorins uttryckta ambition om inkludering för personer med funktionsnedsättning menar Bone att den i flera

avseenden gör det motsatta, detta genom exempelvis indirekt hierarkisering och särskilning av synliga och osynliga funktionsnedsättningar. Bone (2017) framhåller att synliga funktionsnedsättningar får mer utrymme inom Crip och att detta leder till att personer med osynliga funktionsnedsättningar exkluderas. Vidare beskrivs hur teorin misslyckas med att tala *med* målgruppen snarare än *om* den, vilket är vanligt förekommande inom funktionsområdet.

Kopplat till den aktuella studien blir Crip ändock relevant i analys av det empiriska materialet. Vi är medvetna om att valet av Crip inte är oproblematiskt och att teorin inte är så pass allomfattande som hade önskats. Vi ser dock teorin som användbar i relation till att den lyfter aspekter såsom språkets innebörd, inkludering/exkludering och rätt till delaktighet, vilka alla ligger i linje med studiens syfte och frågeställningar.

4.3 Intersektionalitet

Kimberlé Crenshaw myntade intersektionalitetsbegreppet år 1989, men sökandet efter hur olika maktordningar förstärker eller påverkar varandra, samt ger upphov till särskilda livsvillkor, har varit närvarande i feministisk forskning långt innan dess (Söder, Hugemark & Grönvik 2016). Intersektionalitet kan i denna kontext betraktas som ett teoretiskt perspektiv vilket ämnar förklara hur samspelet i skärningspunkten mellan olika dimensioner såsom kön, ålder, etnicitet, klass, sexualitet och funktionsförmåga ger upphov till förtryck och exkludering. Det råder dock oenighet mellan forskare gällande *vad* som samspelar i intersektionen, där vissa anser att det är *kategorier*, medan andra anser att det är *maktordningar* eller *variabler*. Utifrån studiens syfte och frågeställningar kommer analys ske utifrån hur kombinationen av kategoritillhörigheter samspelar i interaktionen, snarare än maktordningar (jfr. Ibid.). Valet gjordes mot bakgrund av studiens fokus på studiet av konsekvenser för individen på mikronivå utifrån möjligheter och förutsättningar eftersom de respondenter som deltar i studien kommer i kontakt med enskilda, snarare än arbetar med gruppen på samhällsnivå (jfr. Ibid.). Tillskriven kategoritillhörighet kan anses ha större inverkan på individnivå, vilket matchar urvalet i studien bättre än andra benämningar och motiverar användandet av kategoritillhörighet snarare än maktordningar/variabler.

McCall (2005) har skapat en tredelad indelning av hur intersektionella analyser av kategorier kan göras. Hon placerar intra-kategorisk analys i kontinuumets mitt, mellan anti-kategorisk

och inter-kategorisk analys (McCall 2005). *Intra-kategorisk analys* innebär att undersöka hur språkliga och sociala konstruktioner av kategoriseringar får verkliga konsekvenser i hur de olika kategoriska tillhörigheterna formar individens verklighet och livsvillkor (Söder, Hugemark, Grönvik 2016). Intra-kategorisk analys ämnar vidare studera livssituationen för de individer som befinner sig mellan olika traditionellt definierade kategorier, vilket innebär ett erkännande av att kategorierna finns och är socialt konstruerade, i likhet med inter-kategorisk analys, men även en kritik mot traditionella kategorier i likhet med anti-kategorisk analys. Kategorierna behövs alltså för att kunna analysera livssituationen för de individer som påverkas av kategoriseringarna (Ibid.).

4.3.1 *Kön och funktion*

Många funktionsforskare hävdar att en funktionsnedsättning i det samhälleliga rummet innebär en underordning av såväl ekonomisk art i form av utestängning från arbetsmarknad som av politisk art i form av underrepresentation. Denna underordning beror på samhälleliga diskurser kring funktionsförmåga (Söder, Hugemark & Grönvik 2016). Även kvinnligt kön eller genus hävdas av feministiska forskare vara underordnat det manliga könet, vilket beror på hegemoniska diskurser kring kön och genus (jfr. Barron, 2016; Wendell 1997).

Utifrån studiens syfte och frågeställningar är intersektionell analys av de traditionellt underordnade kategoritillhörigheterna *kvinnor* och *nedsatt funktionsförmåga* intressanta att studera för att undersöka huruvida intersektionen leder till diskriminering i relation till sysselsättning och/eller samhällelig exkludering. Barron (2016) ser både fördelar och nackdelar med att använda begreppet intersektionalitet för att undersöka kön och funktionsförmåga eftersom det beror hur begreppet används. Enligt Barron (Ibid.) kan en additiv "uppräknings" (listomani) av olika maktordningar vara kontraproduktiv. Att endast benämna en kvinna med funktionsnedsättning som "dubbelt förtryckt", utan en mer djupgående analys, bidrar således enligt Barron till att maktordningarna åtskiljs på ett sätt som försvårar en analys av hur maktordningarna samspelar med varandra och skapar förtryck. Vidare menar Breivik (2016) att risk finns för cementering av "offer-rollen" för personer som tillhör kategorierna, om dessa kategoriseringar inte analyseras gemensamt. Kategorierna bör av den anledningen analyseras i kombination med varandra, utan åtskillnad och uppräknings, för att undersöka hur de förstärker varandra och bidrar till levda erfarenheter av komplext förtryck som kategorierna orsakar (Ibid.).

Socialkonstruktivismens ontologiska grund, som utgår från antagandet att människors språkliga konstruktioner föregår verkligheten samt att vår förståelse av verkligheten är socialt konstruerad genom språket (Ingemann 2016), delar likheter med de resonemang som förs inom intersektionalitetsperspektivet. Därav kan de olika kategorier som människor tilldelas enligt intersektionalitetsperspektivet, exempelvis kvinna och "funktionsfullkomlig", anses vara socialt konstruerade kategorier. Kategorierna har således formats genom språket till att ses som fasta, men är i själva verket konstruerade (Ibid.).

5. Metod och metodologiska överväganden

I detta kapitel kommer insamling av tidigare forskning, val av metod och urval, genomförande samt bearbetning av intervjumaterialet redogöras för. Kapitlet innehåller även reflektion kring analysmetod, förförståelse, etiska överväganden och studiens relevans i en samhällskontext respektive det sociala arbetets kontext.

5.1 Val av metod – fördelar och begränsningar

Inom forskning särskiljs ofta kvalitativ och kvantitativ metod, trots att dessa ofta överlappar eller kompletterar varandra beroende av forskningsobjekt (Bryman 2018). Denna särskiljning får konsekvenser i att huruvida ett fenomen anses mätbart och kvantifierbart eller ej skapar distinktion i metodval, men även i förhållningssätt gentemot teori (jfr. Ibid). Då den aktuella studiens vetenskapsteoretiska grund, som genomsyrar syfte och frågeställningar samt tidigare forskning och teori, utgår från en socialkonstruktivistisk ansats lämpar sig *kvalitativ metod*, då studien ämnar undersöka personliga upplevelser och tolkningar snarare än en "objektiv verklighet" (jfr. Bryman 2018; Jacobsen 2012). Den socialkonstruktivistiska ansatsen genererar vidare ett intresse för den skapande, konstruerande, sociala processen av verkligheten, vilket studien ämnar åstadkomma genom analys av respondenternas utsagor (jfr. Bryman 2018; Ingemann 2016). Den teoretiska ansatsen är dock att betrakta som "svagt"⁷ socialkonstruktivistisk då författarna anser att det i viss mån finns en objektiv verklighet oberoende av oss människor, men att vissa föreställningar om samhällsliga fenomen är konstruerade genom socialt samspel och därmed ontologiskt beroende av oss människor. Dessa fenomen, exempelvis genus (Bengtsson 2017), kan undersökas genom språket som verktyg. En nackdel med att använda kvalitativ metod är att statistiska generaliseringar inte är möjliga såsom i kvantitativ forskningsmetod. Dock kan generaliserbarhet skapas inom urvalet i de fall gemensamma teman kan utrönas (Geertz 1973) (se 5.7.1).

Då vi vidare intresserar oss för intersektioner och återkommande teman mellan upplevelserna hos respondenterna kan hävdas att studien till viss del har kvantitativa drag. Med detta menas att där respondenternas upplevelser följer samma tema kan viss kvantifiering av resultatet

---

⁷ Med svag socialkonstruktivism avses i denna kontext att författarna tar sin utgångspunkt i existensen av en objektiv verklighet, men att denna verklighet förstås genom sociala konstruktioner. Vi är medvetna om att detta inte är ett allmänt vedertaget uttryck inom vetenskapen men en redogörelse för denna gör övriga metodologiska överväganden i studien logiska.

hävdas, trots att vår ambition är att följa en kvalitativ forskningsstrategi (Bryman 2018). Vår studie är därför huvudsakligen kvalitativ, men då gränsen mellan kvalitativ och kvantitativ metod inte nödvändigtvis behöver vara rigid tar vi även i beaktning att viss redogörelse för resultatet kan tolkas som kvantitativt betingad (jfr. Ibid) (se 5.5).

För att besvara studiens frågeställningar motiveras forskningsdesign i linje med vår kvalitativa forskningsstrategi. Studien utgår av den anledningen från en *tvärsnittsdesign*, vilket innefattar en rad olika datainsamlingsmetoder, däribland strukturerade intervjuer (Bryman 2018).

Studiens empiri baseras på en på förhand strukturerad intervjuguide med såväl öppna som koncisa frågor enligt vilken semistrukturerade intervjuer sedan hålls vid ett specifikt tillfälle (jfr. Bryman 2018; Jacobsen 2012). Kombinationen av öppna och koncisa frågor genererar en komplex förståelse för upplevelsen av fenomenet, men även variationen i urval bistår nyans till studien vilket kommer redogöras för under avsnittet om urvalsprocess (5.2) (jfr. Jacobsen 2012).

5.2 Metodologiska överväganden

Den aktuella studiens forskningsstrategi utgår från en retroduktiv ansats. Sæther (1998) framhåller att en fördel med retroduktion är dess potential att frambringa starka kopplingar mellan empiri och teori genom att skapa en överbyggnad mellan induktion och deduktion. Sæther (1998) menar att retroduktion kan förstås som en levande process mellan å ena sidan induktion, å andra sidan deduktion, där betoning inte ligger på i vilken ordning teori kopplas till empiri utan på interaktionerna de två emellan. Enligt Ragin (1994) utgår forskaren inom retroduktion ifrån teorigrundade “analytiska ramar” vid datainsamling, vilket belyser den deduktiva dimensionen. Den aktuella studien har därav delvis ett deduktivt anslag eftersom avstamp tas i “svag” socialkonstruktivism. Studien är dock övervägande induktiv eftersom data föregått teori. Studiens ontologiska ståndpunkt är således socialkonstruktivistisk, med vilket menas att de fenomen som studeras anses vara socialt konstruerade, men en objektiv verklighet kan i någon mån ändå antas existera (jfr. Bryman 2018). Ragin (1994) hävdar vidare att forskaren därefter relaterar den insamlade datan till “bilder” eller teoretiska förklaringar, vilket belyser den induktiva dimensionen. Interaktionen mellan dessa dimensioner illustrerar retroduktionens process och kopplingen mellan data och teori, vilken den aktuella studien utgår från (jfr. Sæther 1998).

Likt Ragin (1994) beskriver även Belfrage och Hauf (2017) retroduktionen som en levande process genom vilken deduktiva och induktiva dimensioner samspelar. I ett inledande skede

konceptualiserar forskaren kring studieobjektet utifrån teori (deduktion), vilket utgör grunden för forskarens interaktioner med forskningsdeltagare och därav den empiri som insamlas. Forskaren studerar därefter empirin fördjupat för att utifrån en ny förståelse slutligen kunna konceptualisera och förklara empirin i relation till teori (induktion) (Belfrage & Hauf 2017). Retroduktion ger således, genom växelverkan mellan teori och empiri, upphov till en fördjupad och komplex förståelse av verkligheten som forskare erfar (Ibid.). Retroduktion skapar även en flexibilitet i att under forskningsförfarandets gång anpassa syfte och frågeställningar för att bättre överensstämna med insamlad data (se 1.6).

White (1997) beskriver kritik som riktats mot retroduktion. Den teoretiska ram som forskaren utgår ifrån för att analysera ett fenomen kan aldrig hävdas vara objektiv eftersom valet influeras av forskarens egna ontologiska och teoretiska förförståelse. Därav kan inte hävdas finnas *en* typ av teoretisk ram som är objektivt korrekt att använda för att förklara ett fenomen teoretiskt, eftersom en annan forskare, utifrån sin förförståelse, likväl kan hävda att en annan teoretisk ram är mer lämpad. White (1997) hänvisar till Bourdieu som kritiserat forskare inom socialt arbete för att hävda att de pratar objektivt om ett fenomen, när de egentligen diskuterar sin relation till fenomenet. Detta förutsätter reflexivitet hos forskaren, för att upptäcka hur ens diskursiva förförståelse påverkar studieobjektet (Ibid).

Dessa resonemang kan sammankopplas med hermeneutiken, med vilket avses vårt tolkande av verkligheten utifrån vår förförståelse, vilket innebär att den tolkande processen sker likt en spiral, där kunskap fördjupas av vår förkunskap som grund för tolkning av nya fenomen (Ingemann 2016). Konstruktivismen, i egenskap av studiens teoretiska ram, delar vidare ontologiskt grundantagande med hermeneutiken, alltså att den sociala verkligheten, som vi uppfattar den, inte existerar oberoende av oss (Ibid.). Med hjälp av hermeneutiken kan vi således reflektera över hur våra förutfattade meningar om studieobjektet styr vår tolkning av, och kunskapsproduktion kring, observationer av studieobjektet. Som forskare är vi således medvetna om att vi inte kan undersöka vårt studieobjekt oberoende av oss själva eller vår tolkningsram, något som vi dock ser som en styrka eftersom det ger upphov till en djupare förståelse av det fenomen vi studerar och genererar nyanserad kunskap hos oss som forskare (jfr. Ibid).

5.2.1 Förförståelse

Med hänsyn till ovan förda resonemang, att vi sedan innan har viss förförståelse för studiens tema, har vi genomgående beaktat hur denna förförståelse färgar vår syn på studien (jfr. Thurén 2019).

Mot bakgrund av socionomprogrammets socialkonstruktivistiska prägel utgår vi från att våra kollektiva uppfattningar om rådande fenomen är konstruerade genom språket (jfr. Ingemann 2016). Vidare utgår vi från ett intersektionellt perspektiv i analys av fenomenet då vi genom utbildningen "skolats in" i intersektionellt tänkande. I detta fall intresserar vi oss särskilt för intersektionen mellan kön och funktionsnedsättning. Gällande utsatthet är vi av förståelsen att utsatthet är kontextbundet. Det är av den anledningen av vikt att anlägga intersektionella perspektiv i analys av utsatthet då denna inte uppstår i ett socialt vakuum (jfr. Mattsson 2015). Vi menar att intersektionen mellan kön och funktion här belyser hur kvinnornas utsatthet, och även behov av stöd, skapas och förstås.

Vi har även privat förförståelse som har färgat studiens utformning. Vi är båda uppvuxna i Sverige under en tid då funktionslagstiftningens personkretsar omfattat personer med autism, vilket inneburit att vi socialiserats in i en sociokulturell kontext där personer med autism har haft rätt till stöd. Den feministiska debatt som präglat samhället under vår livstid har även påverkat vår förståelse av gruppen kvinnor som en utsatt grupp i relation till gruppen män, vilket format studiens ingång. Den politiska diskursen och aktiveringspolitiken, som under stora delar av 2000-talet varit präglad av neoliberala politiska idéer, har även påverkat ingången då det på grund av arbetslinjen finns ett antagande att alla som kan ska arbeta och bidra till samhället genom att betala skatt.

5.3 Urvalsprocess

Studiens urval är en kombination av två målstyrda urvalsmetoder: kriteriestyrt urval och snöbollsurval. Inledningsvis användes kriteriestyrt urval, vilket innebär att forskarna valde ut ett antal respondenter som var av intresse att intervjua (Bryman 2018). För att kunna besvara studiens forskningsfrågor ville forskarna intervjua yrkesverksamma inom vissa typer av professioner inom sydvästra Sverige som i någon bemärkelse arbetade med vuxna kvinnor på autismspektrumet. Dessa inklusions- och exklusionskriterier innebar att forskarna tidigt under skrivandeprocessen valde vilka professioner som skulle vara intressanta att intervjua utifrån

syfte och frågeställningar, vilket blev: Autism Sverige, skolkurator, företrädare för BmSS, boendestöd samt DV, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, studierektor/SYV samt kurator på habiliteringen. Det visade sig dock vara svårt att få respondenter som var studierektorer, som arbetade på Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan samt boendestöd. Fokus skiftade då till att istället kontakta större organisationer, vilket resulterade i att respondenter som i sitt arbete samverkar med Arbetsförmedlingen samt Försäkringskassan deltog i studien (se nedan.).

Mot bakgrund av att kontakt inte kunde skapas med de respondenter som ursprungligen var tanken användes även ett snöbollsurval. Snöbollsurvalet karaktäriseras av att forskarna har kontaktat en liten grupp respondenter som är relevanta att intervjua och att dessa rekommenderat ytterligare respondenter (Bryman 2018). Respondenter som hade hittats genom kriteriestyrt urval kunde således rekommendera ytterligare respondenter, vilket i den aktuella studien innebar att kontakt togs med chefer, samordnare eller liknande som hade personalansvar. Dessa vidarebefordrade den aktuella studiens informationsbrev till sin arbetsgrupp, vilka därefter tog kontakt med oss forskare. En nackdel med snöbollsurval är dock att risken för att anonymiteten hos respondenterna röjs är hög (Ibid). Ett aktivt val har således gjorts för att i så stor utsträckning som möjligt låta respondenterna återkomma direkt till forskarna med intresse för medverkan, för att värna deras konfidentialitet.

Urvalet har därmed utgjorts av sju respondenter. Samtliga medverkande är kvinnor, något som dock inte varit ett inklusionskriterium. En bidragande orsak till detta kan exempelvis vara att de aktuella yrkesfälten är kvinnodominerade. Respondenterna har samtliga även gedigen erfarenhet av studiens målgrupp. Eftersom studiens urval är relativt litet samt att endast ett fåtal yrkesverksamma intervjuats inom ett fåtal professioner har teoretisk mättnad inte kunnat påvisas, med vilket menas att ingen ny kunskap för forskaren kan uppstå ur respondenternas intervjuer till följd av ett stort urval. Detta kan hävdas vara en brist med urvalet eftersom chanserna till generaliserbarhet hade ökat (Bryman 2018).

De respondenter som intervjuats har nedan fingerats med en siffra i enlighet med Vetenskapsrådets (2002; 2017) riktlinjer kring avidentifiering. Siffran har slumpats och är därmed inte bestämd av den kronologiska ordning efter vilken intervjuerna genomförts. Huvudsaklig profession kommer dock inte fingeras (se 5.8 för mer utförlig beskrivning).

- Respondent 1. Enhetschef för BmSS.
- Respondent 2. Skolkurator på ett yrkesförberedande gymnasium.
- Respondent 3. Arbetsterapeut inom Finsam.
- Respondent 4. Stödpedagog inom DV.
- Respondent 5. Stödpedagog inom DV.
- Respondent 6. Chef/företrädare/arbetsledande position inom Finsam.
- Respondent 7. Kurator inom Habiliteringen.

5.4 Genomförande av intervjustudien

Under intervjuförloppet fanns en ambition om att hålla intervjuer fysiskt, då denna form för intervju skapar en mer “naturlig” samtalsmiljö. Av våra sju respondenter intervjuades fyra fysiskt och tre digitalt via Teams. Samtliga intervjuer med undantag för en hölls enskilt. En av intervjuerna hölls med två respondenter samtidigt efter deras önskemål, då dessa arbetar tätt tillsammans. Önskvärt är att intervjuer hålls enskilt för att tillförsäkra att respondenten vågar tala fritt om frågorna men då de aktuella respondenterna självmant bad om att bli intervjuade tillsammans tillgodosågs detta önskemål (jfr. Jacobsen 2012). För att minska risken för så kallad kontexteffekt, med vilket menas att intervjumiljön påverkar respondenternas svar, har övriga intervjuer hållits enskilt på en plats respondenterna själva valt, i samtliga fall på respondenternas arbetsplatser (Ibid).

En fördel med digitala intervjuer är att intervjuformen uppfattas som mer flexibel av vissa respondenter (jfr. Bryman 2018). Utöver logistiska fördelar uppfattar vissa respondenter det mer bekvämt att intervjuas digitalt istället för öga mot öga. En risk med digitala intervjuer är att den icke verbala kommunikationen i form av respondentens kroppsspråk kan gå förlorat. För att motverka detta har intervjuerna genomförts med kamera. Därutöver har forskarna försökt vara uppmärksamma på kroppsspråk, dock med medvetenhet kring att aspekter i kroppsspråk som kan uppfattas i ett fysiskt rum kan gå förlorade vid en digital intervju (jfr. Ibid).

Inledningsvis redogjorde forskarna för studiens syfte och om premisserna för deltagande. Efter att respondenterna givit skriftligt samtycke inhämtades även ett muntligt, både till deltagande och till att intervjuerna spelades in. Intervjuerna har utgått ifrån en semistrukturerad intervjuguide mot bakgrund av en önskan om ett flexibelt intervjuförlopp

(se appendix). Guiden utformades med öppna frågor och på förhand givna teman som skulle behandlas, vilken sedan togs avstamp ifrån under intervjutillfället, men där respondenterna var fria att själva tala om dessa. I vilken ordning frågorna ställdes bestämdes och/eller ändrades utefter respondenternas svar för att följa en logisk kronologisk ordning i syfte att skapa en följsamhet i samtalet (jfr. Bryman 2018).

Inledningsvis ställdes sonderingsfrågor för att få en mer nyanserad förståelse för respondenten och hennes upplevelse (jfr. Bryman 2018). Vidare har klarifierande frågor genomgående ställts för att säkerställa att respondenten uppfattats korrekt (Ibid). För att vidare säkerställa att inget missas under intervjuerna har dessa spelats in via smartphone och sedan transkriberats (se 5.5). Varje intervju varade mellan 30-60 minuter beroende på vad respondenterna lyfte.

5.5 Bearbetning av empirin

Kvalitativ forskningsstrategi skapar intresse för vad och hur respondenterna beskriver fenomen vilket ställer krav på att interaktion mellan intervjuare och respondent måste dokumenteras för att kunna påvisa transparens (Bryman 2018). I denna studie har intervjuerna spelats in och därefter transkriberats i sin helhet. Då vi genom studien intresserar oss för respondenternas upplevelser av fenomenet, men även intresserar oss för att kunna utröna återkommande teman mellan respondenterna, motiveras viss putsning av intervjumaterialet vid transkribering, detta för att skapa kärnfullhet som underlättar en jämförande analys (jfr. Rennstam & Wästerfors 2015).

Med hänsyn till läsbarhet har i förekommande fall citat och ofullständiga meningar, samt då dessa varit grammatiskt inkorrekta, omarbetats till konsekvent skriftspråk (jfr. Rennstam & Wästerfors 2015). Vidare har icke-kärnfulla citat med utfyllnadsord kortats ner och ersatts med (...) i syfte att skapa tydlighet för läsaren, dock utan att meningsinnehållet förändrats. I de fall respondenter nämner kollegor, närliggande geografiska platser eller andra specifika namn och/eller egenskaper har dessa anonymiserats för att inte röja respondenten. Detta ställningstagande gjordes mot bakgrund av analysmetoden. Eftersom datan analyserades genom tematisk analys med en konstruktivistisk teoretisk grund (se 5.5) är exakt transkribering av intervjuer inte lika viktigt som inom exempelvis narrativ analys där exakta detaljer i datan är av yttersta vikt för analysen (jfr. Braun & Clarke 2006). Att omarbeta och

transkribera material är inte oproblematiskt och bör hanteras varsamt, detta med anledning av att den mänskliga faktorn kan komma att förändra meningsinnehållet (Bryman 2018).

5.6 Analysmetod

Intervjumaterialet har analyserats genom tematisk analys, vilket kan användas som ett tillvägagångssätt inom flera olika typer av kvalitativa metoder, men betraktas i denna studie som en metod i sig (jfr. Braun & Clarke 2006). Eftersom studien ämnar finna teman i respondenternas utsagor, gemensamma såväl som unika, utifrån en konstruktivistisk teoretisk ram, lämpar sig tematisk analys då den kan anses vara relativt fristående från teoretisk och epistemologisk grund jämfört med andra kvalitativa analysmetoder. Denna obundenhet medför en flexibilitet i tillämpandet i den aktuella studien, såväl som en potential att genom tematisering frambringe rika och detaljerade analyser av datan (Ibid).

Braun och Clarke (2006) betonar vidare forskarens aktiva roll i analysarbetet där forskarens ställningstaganden, som görs mot bakgrund av teoretisk grund, formar den studie som läsaren slutligen tar del av. I den aktuella studien har teoretisk tematisk analys använts eftersom kodningen av datan delvis utgått från teori, vilket ger tematiseringen en deduktiv dimension. Analysen kan därav hävdas blir mer djupgående på vissa delar av datan, men mindre heltäckande för den kollektiva datan i sin helhet. Därutöver har inläsning av litteratur och skrivandet av en litteraturöversikt påbörjats tidigt under analysen, vilket vidare ger upphov till en deduktiv och teoretiserad vinkling, såväl som en levande analysprocess (Ibid). Tuckett (2005), såväl som Braun och Clarke (2006), betonar dock risken för att inläsningen begränsar forskarens öppenhet för nya teman som uppkommer under datainsamling. För att främja öppenhet inför nya teman som kan uppkomma har inläsning och skrivande skett parallellt med datainsamlingen. Detta för att finna relevant material som kan användas för att analysera "nyuppkomna teman". Mot bakgrund av studiens konstruktivistiska utgångspunkt har fokus i den tematiska analysen riktats mot den latent dimensionen av datan, vilket medför ett fokus på analys och teoretisering av de idéer, processer och ideologier som genom socialisering format respondenternas utsagor och som legat till grund för de konstruerade teman (Braun & Clarke 2006; Tuckett 2005).

Analysarbetet har utgått från Braun's och Clarke's (2006) sex faser. Först bekantade sig forskarna med den insamlade datan genom transkribering och genomläsning för att sedan

utarbete initiala koder genom färgmarkering. Sett till studiens teoretiska grund har den i viss mån styrt kodningen i en form av tolkningsprocess utifrån teori (jfr. Ibid). Därefter tematiserades de initiala koderna löst i teman och underteman och omprövades i relation till de initiala koderna, vilka genom skrivprocessen omformulerats vid behov. Vidare gavs teman tydliga namn och granskades i relation till syfte och frågeställningar, samt till övriga teman för att uppnå en heltäckande bild av den empirin som är intressant. I sista steget diskuterades och analyserades de konstruerade teman, genom citat och exemplifieringar, i relation till tidigare forskning, teori och syfte för att slutligen besvara frågeställningarna. Denna fas är viktig för att förankra analysen i forskningsfältet, för att minimera risken att endast beskriva intervjumaterialet. Analysarbetet var en levande process, vilket innebär att forskarna inte statistiskt följde de sex faserna utan rörde sig mellan dem (jfr. Braun & Clarke 2006; Tuckett 2005).

5.7 Studiens tillförlitlighet

Inom samhällsvetenskaplig forskning råder delade meningar kring hur en studie ska analyseras gällande dess kvalitet. Vissa forskare, exempelvis LeCompte och Goetz (1982) menar att kriterier för kvalitet i en kvantitativ studie även är applicerbara på kvalitativ forskning, då med mindre fokus på analysens mätande inslag (Bryman 2018). LeCompte och Goetz (1982) skiljer mellan extern och intern reliabilitet samt extern och intern validitet.

Extern reliabilitet innebär huruvida en studie kan upprepas av en annan forskare vid annat tillfälle med samma resultat. Extern reliabilitet är generellt sett svårt att uppnå inom kvalitativ forskning till följd av att sociala miljöer är ombytliga. För att kunna uppnå extern reliabilitet krävs att forskaren som replikerar undersökningen skapar liknande sociala förutsättningar som rådde i grundundersökningen (Bryman 2018). Intern reliabilitet innebär en överenskommelse forskare emellan om hur empiriskt material ska tolkas (jfr. Ibid). Förenklat kan intern validitet sägas utgöra huruvida det som ämnats studeras faktiskt studerats, alltså att den teoribildning som genereras av forskarens observationer överensstämmer (Ibid). För att en studie ska kunna hävdas ha hög extern validitet krävs enligt LaCompte och Goetz (1982) att resultatet ska kunna generaliseras mot populationen utanför studien. Extern validitet är svårt att uppnå inom kvalitativ forskning eftersom urvalet utgör begränsningar, sett till exempelvis storlek och attribut hos individerna (Bryman 2018).

Lincoln och Guba (1985) menar att dessa bedömningskriterier inte är applicerbara på kvalitativ forskning och påkallar istället användande av begreppen tillförlitlighet och äkthet för att bedöma en studies kvalitet. Lincoln och Guba menar att dessa begrepp möjliggör analys av kvalitativ forskning som begreppen validitet och reliabilitet inte kan åstadkomma, till följd av att analys enligt dessa hävdas kräva en övertygelse om existensen av en objektiv verklighet (Bryman 2018). Av den anledningen hävdas att flera olika sociala verkligheter existerar och att denna uppfattning motiverar en annan indelning av bedömningskriterier. Lincoln och Guba kan således anses vara "starkt" socialkonstruktivistiska, medan den aktuella studien är "svagt". Valet av Lincoln och Gubas bedömningskriterier motiveras ändå i att den aktuella studien intresserar för olika sociala verkligheter, i likhet med den starkt socialkonstruktivistiska förståelsen (Ibid). Inom tillförlitlighetsbegreppet inryms delkriterierna trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera.

Studiens trovärdighet bedöms utifrån huruvida forskarens återgivning av den verklighet som studerats kan accepteras av utomstående. Detta motsvarar intern validitet i LeCompte's och Goetz's (1982) uppdelning. I den aktuella studien kan trovärdighet hävdas, då forskarna vid intervjutillfällena genom klarifierande frågor säkerställde att respondenterna uppfattats korrekt. Att respondenterna vidare citerats ordagrant styrker studiens trovärdighet (Ibid). Överförbarhet kan jämföras med extern validitet i LeCompte's och Goetz's (1982) uppdelning, men tar istället fasta på det djup som önskas åstadkommas i materialet till skillnad från bredd (jfr. kvantitativ forskning). För att kunna överföra kvalitativa studiers resultat påkallas användandet av så kallade "thick descriptions", vilket i den aktuella studien använts (jfr. Bryman 2018). LeCompte och Goetz reliabilitetsbegrepp ersätts av Lincoln och Guba (1985) med begreppet pålitlighet (Bryman 2018). Pålitlighet avgörs av graden av transparens i forskningsprocessen, inkluderat samtliga faser och överväganden som mynnat ut i den slutgiltiga studien. Mot bakgrund av den aktuella studiens retroduktiva ansats föreligger omfattande krav på beskrivningar och redogörelser för överväganden i, och genomförandet av, forskningsförfarandet. Forskarna har således varit angelägna att bistå läsaren transparens. Därutöver har studien granskats av opponenter, handledare och examinator, vilket stärker studiens pålitlighet.

Sista delkriteriet, möjlighet att styrka och konfirmera, analyserar hur studien förhåller sig till objektivitet utifrån förståelsen att total objektivitet inte kan uppnås i samhällsvetenskaplig forskning då verkligheten förstås som subjektiv (Bryman 2018). I den aktuella studien har

resonemang förts och presenterats gällande forskarnas förförståelse, såväl privat som teoretisk, för att inte undhålla eventuella påverkansfaktorer som kan ha färgat studien. Vidare har en redogörelse för studiens ontologiska grund gjorts, då uppfattningen om att vår verklighet konstruerats genom språket genomgående präglar studien. Med utgångspunkt i detta resonemang, har det inte funnits en ambition om att nå en allomfattande, objektiv verklighet. Vi har istället intresserat oss för olika verkligheter, så som de beskrivs av individer i dem (Ibid). Sammanfattningsvis har forskarna ämnat handla i god tro genom att vara transparenta i forskningsförfarandet.

Lincoln och Guba (1985) har även formulerat äkthetsbegreppet med tillhörande delkriterier: rättvis bild, ontologisk autenticitet, pedagogisk autenticitet, katalytisk autenticitet och taktisk autenticitet. Dessa kriterier har dock inte etablerats avsevärt inom samhällsvetenskaplig forskning (Bryman 2018). Vi kommer av den anledningen, samt att vi som forskare inte upplever kriterierna applicerbara på den aktuella studien, valt att utesluta redogörelse av dessa.

5.7.1 Thick descriptions

Med hänsyn till att studiens urval är relativt litet, samt att urvalet inte är slumpmässigt, uppstår en begränsning i att generalisera resultatet till populationen, vilket i detta fall utgörs av samtliga professionella som kommer i kontakt med målgruppen. För att kunna påvisa viss grad av generaliserbarhet i resultatet har “thick descriptions” applicerats. Geertz (1973) menar att det inom kvalitativ forskning uppstår utmaningar i att hantera komplex data, då forskaren först måste tolka den, sedan förstå den och slutligen återge den på ett rättvisande sätt. I denna återgivningsprocess bör hänsyn tas till att läsaren enbart delges forskarens formuleringar och återgivningar av intervjupersonernas utsagor, vilket ställer höga krav på forskaren för att kunna hävda generaliserbarhet från urvalet till populationen. Användandet av “thick descriptions” skapar förutsättning för forskaren att hävda studiens generaliserbarhet utanför den aktuella studien, dock till specifika områden, genom att återge målande citat och specifika detaljer i dessa (jfr. Geertz 1973). Denna princip för återgivning av citat har eftersträvat i den aktuella studien. Genom att finna gemener i respondenternas utsagor ämnar studien således dels kunna påvisa generaliserbarhet inom studiens urval, dels inom det sociala arbetet som fält, trots bredden av professioner i urvalet.

5.8 Forskningsetiska överväganden

Inom forskning föreligger krav på etiska överväganden att göra i syfte att skydda respondenterna mot otillbörligt nyttjande (Vetenskapsrådet 2017). Vetenskapsrådet fastställer fyra forskningsetiska principer enligt vilka forskningen ska bedrivas; information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande (Vetenskapsrådet 2002). Inför intervjuerna informerades respondenterna om dels studiens syfte, dels premisserna för deltagandet via ett informationsbrev, detta i enlighet med *informationskravet* (jfr. Ibid). Med hänsyn till *samtyckeskravet* fick respondenterna utöver informationsbrevet även en samtyckesblankett att fylla i, antingen digitalt eller analogt beroende på intervjuform, samt bekräftade sitt samtycke muntligt vid intervjutillfället (jfr. Ibid) (se appendix).

I informationsbrev såväl som vid intervjutillfället fick respondenterna ta del av premisserna för sitt deltagande gällande hantering av det material som inhämtas i studien, detta i enlighet med *nyttjandekravet* (jfr. Vetenskapsrådet 2002). Respondenterna informerades om att intervjumaterialet förvaras på lösenordsskyddad enhet och att detta kommer raderas efter godkänd uppsats. Även samtyckesblanketter kommer under forskningsförfarandet förvaras på en plats endast forskarna har tillgång till för att sedan förstöras med dokumentförstörare. Gällande *konfidentialitet* föreligger krav på att i största möjliga mån värna respondenternas anonymitet. Då vår studie till viss del utgår från skillnader mellan olika professioners upplevelser av fenomen uppstår viss problematik i anonymisering av respondenterna. Mot bakgrund av denna problematik kommunicerades i informationsbrevet såväl som vid intervjutillfället att yrkestitel kommer att presenteras i den slutgiltiga uppsatsen. Vidare informerades om att övriga attribut, exempelvis namn och exakt geografisk placering, anonymiseras vilket respondenterna samtyckt till (jfr. Ibid).

För att tillförsäkra vidare konfidentialitet för respondenterna skickades information om studien till verksamhetschef (eller motsvarande) som i sin tur vidarebefordrade till sina medarbetare med uppmaningen att kontakta forskarna om de var intresserade av att delta i studien. Genom detta tillvägagångssätt kan viss grad av konfidentialitet utlovas då respondenterna inte känner till varandra. Då respondenterna på eget bevåg kontaktat forskarna samt att dessa givits fingerade namn, vilket benämns som anonymisering/avidentifiering, försvåras för läsaren att härleda citat/passager till specifika respondenter (jfr. Vetenskapsrådet 2017).

Intervjupersonerna har i informationsbrevet informerats om möjligheten att ta del av den slutgiltiga uppsatsen i enlighet med Vetenskapsrådets rekommendation (Vetenskapsrådet 2002).

Utöver ovan nämnda etiska principer föreligger krav på att studien inte ska färgas av forskarnas egenintressen (jfr. Vetenskapsrådet 2017). Vi har därav delgett vår förförståelse för att påvisa transparens. Gällande framställningsprivilegium har vi genomgående fått värdera och omvärdera en rad olika delar i forskningsförfarandet. Vi ser att vi haft stor möjlighet att “vinkla” studien utefter eget forskningsintresse, men även att vi tagit aktiva val i bearbetning av materialet för att bistå en så sanningsenlig bild av respondenternas upplevelser som möjligt. I hantering och återgivning av intervjumaterialet har en strävan efter att citera respondenterna korrekt funnits, utan att för den delen ta dessa ur kontext.

Vidare har vi reflekterat kring vår återgivning av den tidigare forskningen. Som nämnt ovan är fältet ständigt föränderligt och hur vi talar om fenomen och diagnoser får verkliga konsekvenser. Således har resonemang förts kring hur vi bör benämna diagnosen autism för att inte bidra till den stigmatisering diagnosen kan ge upphov till. För att undvika att bidra till en stigmatiserande diskurs om personer med autism har vi dels tagit del av aktuell forskning såväl som material från intresseorganisationen Autism Sverige och (se avsnitt 2.1; 2.1.1). Som forskare föreligger krav på transparens kring studiens förfarande (jfr. Vetenskapsrådet, 2017). Vi har av den anledningen genomgående haft ambition att tydligt redogöra för såväl förförståelse och utgångspunkter som kan ha kommit att färga studien.

5.9 Arbetsfördelning

Majoriteten av uppsatsens delar har författats gemensamt. Vissa delar, såsom kunskapsläget, har av logistiska skäl författats separat, dock i dialog med varandra. De delar som författats separat har vid senare tillfälle genomarbetats av forskarna tillsammans. Under intervjutillfällena agerade en av forskarna intervjuledare medan den andra tog anteckningar och ställde följdfrågor. Transkriberingen har skett enskilt och fördelats jämnt mellan forskarna.

6. Resultat och analys

Nedan följer resultatet såväl som analysen av det insamlade empiriska materialet. I första temat besvaras huvudsakligen frågeställning ett, i andra temat frågeställning två och i tredje temat frågeställning tre. Studiens frågeställningar lyder likt tidigare nämnt:

1. Vilken medvetenhet finns bland professionella kring genusnormer och hur dessa tas i uttryck samt eventuellt påverkar arbetet med målgruppen?
2. Vilka anpassningar gör dessa professioner för att möta målgruppens behov och motverka eventuell samhällslig exkludering, i relation till sysselsättning?
3. Hur förhåller sig dessa professioner till tvärprofessionell samverkan avseende sysselsättning, i relation till klientens autonomi och rätt till delaktighet?

6.1 Professionellas medvetenhet kring genusnormer och förhållningssätt i arbetet

6.1.1 "Så för det mesta är kvinnor lite mer mjuka i linjerna"

Under intervjuerna lyfte respondenterna medvetenhet kring genusnormer som återfinns i samhället och som påverkar förväntningar på kvinnor och män. Respondenterna menar att de upplevde skillnader i mötet med kvinnliga och manliga klienter, men att det troligen inte beror på en kvinnlig eller manlig typ av autism.

Ja, jag tycker definitivt att det är en väldigt stor skillnad mellan att arbeta med män och kvinnor med autism egentligen, men å andra sidan så är det ju stor skillnad på kvinnor och män. Men nej, jag tycker inte att man kan säga att det är en typisk kvinnlig autism, men det är de där mjuka värdena kanske (...). Män kan vara mycket, mycket mer fyrkantiga och oflexibla. För det mesta är kvinnor lite mer mjuka i linjerna och jag kan också tycka att män med autism oftare blir irriterade, vilket ofta bottnar i att man inte riktigt har förstått vad någon sagt eller att man har glömt av något. (Respondent 3)

Respondenten upplever väldigt stora skillnader i mötet med kvinnor och män med autism, men anser inte att skillnaderna är specifika för personer med autism utan gäller kvinnor och män i allmänhet. Respondenten tror inte heller att det finns en kvinnlig typ av autism, vilket visar på likheter med Baldwin och Costley (2016) som menar att skillnader i kvinnors och mäns beteenden bottnar i genusnormer och att kvinnor därmed socialiseras in i andra beteenden än män. Genusnormer medför således att kvinnor generellt hanterar svårigheter de möter på ett annat sätt och uppvisar andra beteenden, exempelvis genom att maskera sina känslor och anpassa sitt beteende (Ibid.). Även Lai et. al (2017) för liknande resonemang, och menar på att även neurotypiska kvinnor "förväntas" kamouflera eller maskera känslor, tankar och åsikter. Eventuella skillnader i beteende som professionella uppfattar i mötet med manliga och kvinnliga klienter med autism skulle således kunna bero på genusnormer eller att de maskerar sina känslor och svårigheter, snarare än en kvinnlig eller manlig typ av autism.

Trots att professionella i mötet med klienter inte upplever att det finns en kvinnlig variant av autism verkar kvinnor som själva diagnostiserats med autism uppleva detta. Respondent 7, som arbetar på habiliteringen, menar att såväl kvinnor som diagnostiserats med autism som deras närstående eftersöker ytterligare information kring diagnosen, mot bakgrund av en uppfattning att det finns en kvinnlig typ av autism:

Jag har haft en del kvinnor som har bett om diagnosinformation som utgår från kvinnor, som undrat vad skillnaden är mellan att få diagnosen autism som kvinna kontra att få det som en man. Den frågan har bara kommit från kvinnor till mig. Det har aldrig varit att en man har frågat varför, eller vad skillnaden är mellan en man och en kvinna som har autism. (Respondent 7)

Menar du att kvinnorna är av uppfattningen att autism är något manligt kodat? (Alice)

Precis, det är absolut så. Det är något jag har pratat med mina kollegor om också, att det efterfrågas, och det är både patienterna som vill ha svar på frågorna, men också typ omgivningen till patienterna, alltså närstående, föräldrar eller syskon som också vill veta vad skillnaden är. (Respondent 7)

Respondenten beskriver att såväl kvinnliga patienter som deras närstående efterfrågar diagnosinformation specifikt utifrån kvinnor, vilket kan tolkas som att det finns ett antagande om att autism skulle skilja sig mellan män och kvinnor. Att respondenten, efter en

klarifierande fråga, menar på att kvinnliga patienter anser att autism är manligt kodat överensstämmer med resonemangen av Kopp och Gillberg (1992) samt Bargiela, Steward och Mandy (2016) som menar att diagnoskriterierna för autism traditionellt har utgått från manliga ideal, vilket lett till att autism uppfattas som ett manligt fenomen av både professionella och av samhället generellt. Uppfattningen att mannen utgör norm för hur en person med autism är kan även kopplas till “normaten” som enligt Thomson (1997) beskriver en person som tillhör, och därmed upprätthåller, normen för hur en person förväntas vara, agera och fungera. Kvinnan med autism blir således, sett till sina kategoritillhörigheter “kvinna” och “funktionsnedsatt”, konstruerad som avvikande (Ibid). Genom att applicera en intra-kategorisk intersektionell analys kan en kvinna med en osynlig funktionsnedsättning såsom autism således hävdas befinna sig i ett gränsland där hon avviker från dels bilden av hur män respektive kvinnor är, dels bilden av hur en person med, respektive utan, funktionsnedsättningar är (Söder, Hugemark & Grönvik 2016; McCall 2005).

6.1.2 “Vi kan inte möta alla kvinnor med autism på ett och samma sätt”

Trots medvetenhet kring genusnormer, och dess eventuella inverkan på individens beteende eller sätt att vara, upplever respondenterna inte att genusnormer eller förväntningar kopplade till kön per automatik påverkar arbetet med kvinnor med autism inom verksamheterna. Respondenterna ger istället uttryck för att de arbetar utifrån ett utpräglat individfokus.

Vi jobbar väldigt aktivt här med att inte se någon skillnad på om man är kvinna eller man, utan försöker bryta stereotypa normer kring, framförallt arbetsmarknadsval och vad man ska jobba med. Vi försöker få kvinnor och män till att inte per automatik välja de här typiska yrkesvalen. Det handlar om att möta den här personen, oavsett om det är en kvinna eller man, och att se utifrån de individuella behoven och vilken form av stöd just den personen behöver och var tror vi att personen kan få det bästa stödet. Vi försöker rigga en arbetsplats eller liknande där man faktiskt kan få allt det stöd man behöver. Vi kan inte möta alla kvinnor med autism på ett och samma sätt för om vi har tio olika personer med autism så är det tio olika sätt vi får jobba med dem.
(Respondent 6)

Respondenten beskriver vikten av att ha ett individfokus i arbetet med klienter med autism. Fokuset uppges vidare inte skilja sig i mötet med män eller kvinnor eftersom svårigheterna kan vara liknande oberoende av kön eller diagnos. Respondenten ger dock uttryck för en medvetenhet kring hur genusnormer kan påverka kvinnors arbetsmarknadsval, vilket innebär att interna anpassningar görs för att motverka att kvinnor endast får möjligheten att välja typiskt "kvinnligt" kodade yrken. Utifrån en socialkonstruktivistisk syn kan uppfattningar gällande såväl genus generellt som könade arbetsmarknads- och yrkesval ses som sociala konstruktioner (Ingemann 2016). Konstruktionerna får dock verkliga konsekvenser i att de som avviker från normen konstrueras som avvikande och onormala, något som respondenten ovan ger uttryck för att vilja ändra på (jfr. Ibid). Enligt Bargiela, Steward och Mandy (2016) upplever kvinnor med autism vidare ofta en press från samhället att leva upp till traditionella genusnormer kring hur kvinnor ska bete sig och vara, vilket i vissa fall påverkar kvinnornas möjligheter till självbestämmande och utvecklande av en egen identitet. Att kvinnor med autism väljer kvinnligt kodade yrken mot sin egentliga vilja, med syftet att hålla sig till normen, skulle kunna vara fallet i citatet ovan.

Mot bakgrund av verksamheternas individfokus, beskriver respondenterna att de i sitt interna arbete inom verksamheterna behöver vara uppmärksamma för att kunna identifiera individens svårigheter och därefter individanpassa stödet. Flera respondenter menar dock att vissa av deras kvinnliga klienter med autism döljer sina svårigheter, vilket dels leder till negativa hälsorelaterade konsekvenser, dels påverkar arbetsförmågan negativt:

Men det kan vara så att kvinnor kompenserar, eftersom det oftare finns med en depression av något slag i kvinnans diagnosregister än vad det finns hos mannen, till exempel utmattningsdepression (...). Sen är det inte alltid synligt heller, alltså följderna av att man överkompenserar på arbetet och sen orkar man inte göra någonting i sitt privata liv. Och hur hållbart är det? Ja, det kanske håller i några år men sen blir man bara en 'annan utbränd kvinna' och det är inte så himla roligt. (Respondent 7)

Respondentens beskrivning av att kvinnorna överkompenserar kan tolkas som att de kamouflerar eller maskerar sina svårigheter, vilket enligt Lai et al. (2017) samt Bargiela, Steward och Mandy (2016) är en strategi för att passera som "normal". "Normal" kan i sammanhanget relateras till "normaten" som beskriver hur en person utan

funktionsnedsättningar är, och som utgör norm (Thomson 1997). Att kamouflera uppges vidare vara energikrävande och kan påverka förmågan att upprätthålla en fungerande vardag negativt (Bargiela, Steward & Mandy 2016), något som respondenten beskriver då kvinnornas privatliv uppges påverkas negativt av att kompensera. Vidare uppges graden av psykisk ohälsa bland kvinnor som kamouflerar sina svårigheter vara hög, vilket innebär en begränsning i såväl det sociala livet som arbetslivet (Baldwin & Costley 2016). Resonemanget överensstämmer med respondentens beskrivning av att kvinnor med autism ofta har erfarenheter av depression som en följd av att kompensera samt att kamouflering på sikt riskerar att orsaka utbrändhet som påverkar möjligheten att arbeta negativt. En intressant aspekt är även att respondenten menar att depressioner är mer prevalenta i kvinnors diagnosregister jämfört med män, vilket skulle kunna bero på att kvinnor maskerar sina svårigheter i högre grad än män och att män därmed får adekvat stöd tidigare (jfr. Lai et al. 2017; Bargiela, Steward & Mandy 2016).

Utöver en medvetenhet kring hur genusnormer kan påverka det interna arbetet inom verksamheten med att främja sysselsättning för målgruppen, ger respondenterna även uttryck för en medvetenhet i det externa arbetet med andra verksamheter. I det externa arbetet med andra parter framhåller respondenterna vikten av medvetenhet kring hur målgruppens möjligheter att få en sysselsättning påverkas av dels normer kring hur män och kvinnor förväntas vara, dels normer kring hur en person med autism förväntas vara.

Ja, och de här kvinnorna påverkas ju av normer kring kön utöver sina diagnoser dessutom (...). Ibland är det kanske inte en diagnos som gör att du inte kommer ut i arbete. Det kan vara förväntningar från ens familj att man ska finnas till hands och vara den som sköter alla de här grejerna och rullar runt en familj (...). Det finns ju så mycket som är en fälla där. Sen är det svårt att hitta de här jobben, men jag tycker att vi är ganska duktiga på att hitta de här specifika sakerna man kan få till om man har mycket kunskap och erfarenhet och om man samverkar framför allt. Om man samverkar med alla parter som är aktuella så kan man få till ganska fina saker som håller. (Respondent 6)

Enligt respondenten påverkas målgruppens möjligheter att få ett arbete av normer kring såväl funktionalitet som genus. Respondenten beskriver denna situation som en "fälla". Diskurser kring funktion, och föreställningar om ableism inom Crip-teori, beskriver hur individer som

avviker från funktionsnormen riskerar att diskrimineras på arbetsmarknaden (jfr. McRuer 2006). Därutöver placerar diskurser kring kön och genus kvinnor som samhälleligt underordnade män utifrån att samhället i stor utsträckning är utformat efter män (Barron 2016; Wendell 1997). Genom en intersektionell analys kan möjligheterna för kvinnor med funktionsnedsättningar, likt målgruppen respondenten talar om, utifrån sina kategoritillhörigheter som kvinna och “funktionsnedsatt”, därav hävdas vara begränsade i sina möjligheter till fullt samhällsdeltagande genom deras högre risk att utestängas från arbetsmarknaden (jfr. Söder, Hugemark & Grönvik 2016). Deras position på arbetsmarknaden kan, enligt den intersektionella analysen, jämföras med den “fälla” respondenten ovan beskriver. För att motverka denna fälla beskriver respondenten hur verksamheten, i samverkan med andra parter, bedriver jobbmatchning i syfte att öka individens möjlighet att få ett individanpassat arbete utefter behov, förmåga och vilja. Detta beskriver Dreaver et al. (2019) som viktigt för att främja långsiktig sysselsättning samt skapa tillfredsställelse som i sin tur ökar livskvaliteten.

6.2 Anpassningar för att möta behov och motverka samhällelig exkludering

6.2.1 “Alla ska in i ett fack som alla inte kan passa in i”

Avseende studiens sysselsättningsfokus tillfrågades respondenterna om hur de förhåller sig till sysselsättning som samhälleligt fenomen i relation till målgruppen. Flera av respondenterna beskrev att de i sitt arbete kommer i kontakt med klienter som av olika anledningar är sjukskrivna eller har tillfälligt nedsatt arbetsförmåga. De beskriver att samhällsdiskurser och sysselsättningsnormer påverkar arbetet med att främja sysselsättning för målgruppen.

Det handlar ju också om att världen ser ut så idag, att vi inte ska vara sjukskrivna, oavsett vad man har för diagnos egentligen. Eller sjukskriven kan vara okej, men inte för länge. Alla ska in i ett fack som alla inte kan passa in i. De blir misshandlade av hela samhället egentligen och har väldigt svårt att inte kunna strida för sig själv, skulle jag vilja säga. (Respondent 3)

Respondenten beskriver att individer i den ekonomiska diskursen utmålas som en ekonomisk börda i sin “icke-produktivitet” som sjukskriven samt ges eget ansvar över sin framgång på arbetsmarknaden (jfr. Healy 2014). Även den biomedicinska diskursen kan kopplas till citatet

genom att dikotomin "dis/abled" aktualiseras, genom vilken personer ses som antingen "friska" och därav inkluderade i samhällsdeltagande alternativt "sjuka" och därav samhälleligt exkluderade (Wendell 1997). Att vara sjukskriven, likt respondenterna i citatet, kan även kopplas till "normaten" och "the able-bodied identity", utifrån vilka personer som avviker från normen som "funktionsfullkomlig" konstrueras som avvikande vilket skapar begränsningar för målgruppen (jfr. Thomson 1997; McRuer 2006).

Eftersom det kan hävdas råda en samhällelig motsättning mellan å ena sidan produktivitet, å andra sidan meningsfullhet tillfrågades respondenterna om vilka subjektiva värden en sysselsättning kan medföra för individen. Respondenternas svar skilde sig åt gällande hur professionerna praktiskt arbetade eftersom de främjar olika typer av sysselsättning. Samtliga respondenter framhöll dock att sysselsättning uppfyllde många viktiga subjektiva värden, för både personer med och utan funktionsnedsättning.

Det handlar om att komma utanför dörren, att få ett miljöombyte och att ha en tillhörighet och vissa har ju inte behovet av det sociala utbytet, utan det är bara arbetsuppgifter eller att ha något meningsfullt att göra, som är det viktiga. För vissa är det tvärtom. Att komma och fika, och träffa andra är det viktiga. Så där har ju sysselsättning en viktig funktion i olika bitar. (Respondent 5)

I kontrast till den ekonomiska diskursens incitament om sysselsättning som en produktivitetsfrämjande aktivitet för medborgarna (jfr. Healy 2014) framhåller respondenten att sysselsättning ska syfta till att skapa mening och värna autonomi i vardagslivet för målgruppen. Inom daglig verksamhet som respondent fem arbetar inom, arbetar man under LSS-lagstiftning i vilken det finns uttalade mål kring att arbeta för att främja meningsfullhet för enskilda som omfattas av lagstiftningen (Socialstyrelsen 2010b) (se. 2.3.1). Denna lagstadgade rätt till meningsfull sysselsättning kan ses som en produkt av alternativa diskursers "ruckande" på de dominanta diskursernas maktställning, från skyldighet till rättighet. Funktionsdiskursen utmanar vidare synen på medikalisering av enskilda för att anpassa dem till omgivningen, snarare än att anpassa omgivningen efter individen (jfr. Healy 2014). Respondentens resonemang belyser även likt Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) det skifte som uppges ha skett från synen på individens framgång på arbetsmarknaden som beroende av individens egna ansträngningar utifrån förmåga, till att se den biosociala

miljön runt den enskilde som avgörande för en “god” sysselsättning, vilket har likheter med funktionsdiskursens strävanden (jfr. Healy 2014).

6.2.2 *“Jag tror att alla kan hitta en plats där man bidrar och känner att man har ett sammanhang”*

Då studien ämnar undersöka eventuell samhällelig exkludering av målgruppen i relation till sysselsättning var detta ett tema som lyftes under intervjuerna. Ett sätt att motverka samhällelig exkludering menar respondenter som arbetar inom daglig verksamhet är att förlägga den på reguljära arbetsplatser. Respondenterna ger även uttryck för att målgruppen själva värdesätter reguljärt arbete över andra former av sysselsättning. Respondenterna uttrycker en stolthet hos målgruppen angående att arbeta på en “vanlig” arbetsplats.

Det är ju hela vår nisch i alla våra verksamheter, att ha våra DVs förlagt på en annan samhällsinstans. (...) Bara rent konkret är det ju inkludering verkligen, det är inte så att man jobbar på någon daglig verksamhet i en enskild byggnad och inte syns ut i samhället och ingen träffar våra brukare och så åker man taxi dit och hem och så träffar man bara sin boendepersonal. Och det är också en väldig stolthet för många av våra brukare att kunna säga att man jobbar mitt i stan (...). De vet att de på papper tillhör daglig verksamhet, men det behöver det ingen annan veta. Det är väldigt fint. De är väldigt stolta över det och pratar mycket om det, att det är ett egenvärde i sig, att verksamheten ligger där den ligger. (Respondent 4)

Citatet kan relateras till dels Crip-teorins resonemang om “compulsory able-bodiedness” (jfr. McRuer 2006), dels resonemanget kring “the citizen worker” (jfr. Nouf-Latif, Andersson & Markström 2019). Den önskan målgruppen uttrycker angående att vilja arbeta reguljärt tyder på normer om funktion och hur dessa blir tvingande för alla personer likt “compulsory able-bodiedness”. Normen om “funktionsfullkomlighet” påverkar dels hur arbete utformas och således vilka arbeten som erbjuds, dels enskildas bild av sig själva och möjlighet att uppnå autonomi. Mot bakgrund av respondenternas utsagor kan hävdas att målgruppen inte vill identifiera sig med kategorin “disability workers” och istället ämnar vara “citizen workers”, vilket är en grupp som anses vara autonom och socialt inkluderad (jfr. Nouf-Latif, Andersson & Markström 2019). En koppling till individens motstånd mot “fixed identities” och “given categorizations” kan även utläsas ur detta resonemang eftersom verksamheternas

utformning möjliggör för individerna att utöva sin definitionsmakt vilket kan ses som en form av delaktighet (jfr. Barron 2016; McRuer 2006). För att motverka exkludering och istället främja inkludering hävdas alltså integrering av anpassat arbete på reguljära arbetsplatser vara särskilt betydelsefullt, enligt respondenten.

Trots att respondenterna i tema 6.2.1 belyser ambitionen att meningsfullhet ska vara vägledande i val av sysselsättning för målgruppen, menar respondenterna att samhället inte alltid delar den visionen. Det hävdas kunna ge upphov till exkludering, vilket de aktuella verksamheterna ämnar motarbeta.

Jag tror inte att alla kan jobba 100 %, och jag tror inte ens att det är lämpligt att alla gör det. Jag vet att det kan vara jättesvårt att hitta men jag tror att alla kan hitta en plats där man bidrar och har ett sammanhang, en meningsfullhet. 'Jag gör någonting mer än bara för mig själv'. Och det tror jag någonstans är ganska jag-stärkande. Sen är det svårt att hitta de här jobben för att många av de här kanske enklare jobben eller tillrättalagda jobben försvinner ju allt eftersom företagaren sparar in. (Respondent 6)

Meningsfullhet blir så olika. Jag tycker det är en bra ingång, men jag tror att vi ibland kanske lägger in våra värderingar i en för stor utsträckning. (...) Och det handlar om att skapa sammanhang och samtidigt tänker jag att man behöver vara uppmärksam - alla kanske inte ska vara på jobbet heltid. (Respondent 1)

Respondent sex beskriver tron på att alla kan hitta ett meningsfullt arbete, oavsett funktionsnedsättning, men att sysselsättningen inte kan ske på samma villkor för personer med och utan funktionsnedsättningar. Även respondent ett beskriver hur normen för sysselsättning är heltidsarbete vilket får konsekvenser för individen. Resonemangen kan kopplas till Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019) som beskriver att "citizen workers", till skillnad från "disability workers", är "able minded/bodied" och själva anses kunna skapa meningsfullhet genom deltagande på den reguljära arbetsmarknaden. "Disability workers", likt den aktuella studiens målgrupp, förväntas däremot inte kunna, eller vilja, skapa meningsfullhet genom arbete på den reguljära arbetsmarknaden, trots att de uppfyller kriterierna för att vara "citizen workers". Dessa föreställningar skapar exkludering av målgruppen eftersom de kategoriseras som "funktionsnedsatta". Normen kring

heltidssysselsättning menar Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) bottnar i en konstruerad bild av enskilda genom vilken enskilda moralisereras. Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019) menar även att det råder motsättningar mellan ambitionen att aktivera alla arbetsföra medborgare samt att inte göra nödvändiga anpassningar för att efterleva ambitionen (Ibid). Mot bakgrund av att respondent sex beskriver en brist på den typ av arbete som kan skapa meningsfullhet för målgruppen, samt att respondent ett beskriver heltidsnormen som begränsande, kan en motsättning hävdas uppstå dels mellan ambition att främja inkludering och delaktighet för målgruppen, dels det omgärdande samhällets förmåga att erbjuda anpassade arbeten. Enligt Baldwin och Costley (2016) är det viktigt att kvinnor med högfungerande autism erbjuds deltidsanställningar vid behov för att främja inkludering för målgruppen.

6.2.3 *“För att du ska kunna lyckas och behålla ett jobb”*

Respondenterna för resonemang om att exkludering tillskriver individen stort egenansvar avseende medvetenhet kring gränser för den egna förmågan. Respondenterna framhåller att målgruppen på arbetsmarknaden förväntas ta eget ansvar för att få nödvändiga anpassningar.

Vi har många elever som naturligtvis kommer kunna söka jobb efter studenten, som har på pappret att de har gått kurser och kan och så, men som kommer behöva anpassningar. Där blir det viktigt att försöka prata med dem om att ‘för att du ska kunna lyckas och behålla ett jobb’, vilket egentligen är det man vill, då kan det vara bra att man får anpassningar och det tänker jag att vi jobbar med en hel del. (Respondent 2)

Respondent två beskriver att hon i sitt arbete upplyser sina studenter med autism om vikten av att få tillgång till de anpassningar i arbetssituationen som de har rätt till. Citatet belyser den förväntan som finns på att enskilda själva ska skaffa sig anpassningar i arbetet, trots det skifte som Scott et. al. (2015) samt Dreaver et al. (2019) beskriver, att anpassningar av arbetssituationen tidigare gjorts utifrån de enskildas svårigheter, men att det nu är arbetsgivarens ansvar att anpassa arbetssituationen. Fokus hävdas numera vara på att undersöka hur arbetsmiljön inverkar på individens arbetssituation (Ibid.). Citatet belyser de oenigheter som ändå kan hävdas råda i ansvarsfördelning arbetstagare och arbetsgivare emellan. Att ansvaret läggs på individen kan kopplas till “normaten” utifrån att den som avviker görs skyldig för omgivningens tillkortakommanden (jfr. Thomson 1997).

Respondenten menar att hon behöver upplysa sina studenter om detta individansvar, eftersom risk annars finns att individen exkluderas till följd av bristande anpassningar och därav förlorar sitt arbete.

Respondenterna uttryckte vidare att målgruppen av samhället tillskrivs stort egenansvar, avseende såväl den egna sysselsättningssituationen som andra medborgerliga åtaganden. Respondenter som arbetar inom daglig verksamhet beskriver att personer som har förmågan att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden, men som behöver stöd i att upprätthålla det, inte ges möjlighet till detta på grund av bristande stöd från omgivningen.

Vi har ju faktiskt flera personer som har kommit ut på reguljär arbetsmarknad och har testat. Man har kommit så pass långt så att man lyckats med det där som kanske har varit på ens egen dröm, eller en slags förväntan från andra att "nu när det går så bra, ska du inte ta steget?". Så tar man steget och så slutar det tyvärr många gånger, får jag säga, i ett misslyckande och då blir självkänslan helt körd i botten, för det funkade ju inte alls. Där kan man ju snacka om det här med bristande stöd eftersom instanserna innan jobbar så grymt med personen och personens egen utveckling, men att det blir något konstigt glapp. Om man tänker rent samhälleligt, 'vad får man för stöd?' om man kan bidra och skulle kunna göra skäl för en vanlig lön, men man behöver fortsatt ha ett visst typ av stöd. (Respondent 4)

Resonemanger följer såväl huvuddragen i den ekonomiska diskursen som Nouf-Latif, Andersson och Markströms (2019) tankar om the citizen worker. Inom den ekonomiska diskursen finns starka normer kring den enskildes medborgerliga skyldigheter och förväntningar på att enskilda är "sin egen lyckas smed". Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019) framhåller, likt respondenten, hur den ideala medborgaren förutsätts vara självgående i sin sysselsättningssituation både vad gäller att skaffa ett arbete, men även att bibehålla det. Likt Lallukka et. al (2020) beskriver respondenten behovet av att stötta de individer som kan upprätthålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Lallukka et. al (2020) beskriver även vikten av stöd från olika samhälleliga instanser för att skapa lyckade sysselsättningar. Respondenten beskriver hur målgruppen önskar delta på den reguljära arbetsmarknaden på lika villkor som personer utan funktionsnedsättningar, men att samhälleliga förutsättningar för detta inte finns (jfr. Nouf-Latif, Andersson & Markström,

2019). Detta överensstämmer med Nouf-Latif, Andersson och Markström (2020) som menar att den svenska funktionshinderpolitiken i sin nuvarande form inte lyckas skapa rätt förutsättningar för individer med funktionsnedsättningar samt förmåga att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden att göra detta. Istället bemyndigas dessa och görs ensamt ansvariga för sin situation, men förvägras ändå rätten att själv välja lönearbete framför annan sysselsättning (Ibid).

6.3 Tvärprofessionell samverkan i relation till autonomi och delaktighet

6.3.1 "Det finns inget nummer att ringa"

Respondenterna menar även att individerna tillskrivs stort egenansvar som en konsekvens av bristande samverkan mellan aktörer i deras stödnätverk. Egenansvaret uppges gälla såväl ansvaret över kontakter med professionella som processen gällande den egna tillbakagången till arbetet.

Även ifall det är psykiatrin som för det mesta har utrett och har utredningarna på sitt bord så är det oftast de som också fallerar i sin behandling, eftersom psykiatrin inte är så fyrkantig och vården är som den är. En patient ska ju driva sitt eget ärende, sägs det ju så himla fint överallt. (...) Där kan jag tycka att det är svårt att vara autistisk, om man kan säga så. Vården kan inte heller tillmötesgå det på något vis. (...) 'Nej men det är upp till dig att ha koll på detta nu, nu går din sjukskrivning ut om tre månader, skriv in det i din almanacka'. Det är väldigt svårt att ha den kollen. Det vill ju också oerhört mycket till för att vården ska hålla koll på det. De gör inte det om man inte har en väldigt bra kontakt med de behandlande. (Respondent 3)

Respondenten belyser individens långtgående egenansvar vad gäller kontakt med professionella. Respondenten beskriver även egenansvaret över att värna sina egna rättigheter i fråga om sjukskrivning, eftersom patienten själv förväntas skicka in alla uppgifter som krävs, utan påminnelse eller stöd från professionella. Resonemanget kan relateras till den ekonomiska diskursen genom vilken individen bemyndigas och görs ansvarig över sin situation, och som hävdas återfinnas inom den svenska funktionshinderpolitiken (Nouf-Latif, Andersson & Markström 2019; Nouf-Latif, Andersson & Markström 2020). Lallukka et. al (2020) betonar även vikten av samhälleligt stöd i att få och upprätthålla ett arbete på den

reguljära arbetsmarknaden, vilket av respondentens citat verkar vara bristfälligt.

Respondenten beskriver även att psykiatrin ofta fallerar i sin behandling, vilket gör att patienten faller mellan stolarna eftersom individen själv förväntas navigera i sin situation, trots att detta beskrivs som en av individens svårigheter. Sammantaget kan utläsas ur citatet att respondenten upplever att bristande stöd och behandling hos en part, såsom psykiatrin, skapar en ansvarsförskjutning från professionella parter, som ska samverka, till den enskilde.

Respondenterna beskriver hur ansvarsfördelningen inom verksamheter i målgruppens stödnätverk har förskjutits till nackdel för individen, utifrån de svårigheter målgruppen beskrivs ha. Respondent sju beskriver hur nedmontering av Arbetsförmedlingen, som den främsta sysselsättningsfrämjande instansen, leder till negativa konsekvenser för den enskilde. Nedmonteringen försvårar också för andra professioner att samverka kring den enskilde.

Jag upplever på mina patienters berättelser att de kan se en skillnad i vad de fick för stöd för tio år sedan kontra i dagsläget. Tidigare fanns en större grupp som arbetade just med specifika insatser kring vår målgrupp och den gruppen har plockats isär och har inte lika stort uppdrag längre. Patienten görs mer till målsägande för att kunna ta del av den typen av stöd från Arbetsförmedlingen. Våra patienter med autism har ju oftast svårigheten att ha kontakt med myndigheter. Det blir som en stor mur framför dem och tar jättemycket energi och så gör man det helt enkelt inte. Där kommer jag in som kurator och ska hjälpa till att riva ner den muren och hjälpa till och ta kontakt med Arbetsförmedlingen och beskriva patientens behov och diagnos. Det är ju svårt när patienterna ofta inte har tilldelats en handläggare som man kan ta kontakt med som kan patientens ärende, utan det är bara en chatbot-tråd. Det finns inget nummer att ringa. (Respondent 7)

Respondenten beskriver hur förändringar inom Arbetsförmedlingen lett till ökade krav på individen att själv ta kontakt med myndigheten samt att stödet som erbjuds har digitaliserats och decentraliserats. Digitaliseringen uppges ha lett till att handläggare ersatts av digitala chat-botar, som saknar insikt i klientens problematik och historik, vilket försvårat för klienter att söka kontakt med arbetsförmedlingen i syfte att få en sysselsättning. Att ta kontakt uppges av respondenten vara en svårighet för många individer i målgruppen. Denna utveckling kan försvåra situationen för målgruppen att tillskansa sig en plats på arbetsmarknaden trots en vilja

att arbeta, något som även Dreaver et. al. (2019) beskriver som en svårighet för målgruppen. Dreaver et. al. (2019) beskriver vidare vikten av kompetens kring autismspektrumdiagnos hos professionella i arbetet med målgruppen, något som respondenten menar försvunnit i och med nedmontering av specialistgrupp.

6.3.2 “Ibland när det går långsamt måste man sänka farten”

Respondenterna beskriver samtliga att det är viktigt att de samverkanspartners verksamheten arbetar med har en förståelse för målgruppen samt för autismspektrumdiagnosen. Respondent fyra ger uttryck för att en brist i samverkan är samverkanspartner som saknar denna förståelse och kunskap om målgruppens behov och svårigheter.

Vi har ju väldigt mycket möten och samarbete med våra samverkanspartners där vi finns och verkar. I vissa fall så är det otroligt fantastiska samarbetspartner som har väldigt stor tolerans och förståelse för vår målgrupp och tycker bara att det är toppen, och ibland får vi ha möten som är mindre roliga där man tycker att personer i våra verksamheter stör eller man har en bild av att daglig verksamhet, som inte riktigt stämmer med verkligheten, att man ska vara på ett visst sätt kanske. Vi har mycket samverkan med våra samarbetspartners för att förståelsen för vår målgrupp ska öka och att vi ska kunna visa att daglig verksamhet kan vara en resurs, vilket det verkligen är. (Respondent 4)

Werner (2011) menar, liksom respondenten, att det kan finnas olika attityder inom olika professioner som kommer i kontakt med målgruppen samt ett kunskapsglapp gällande hur man bemöter och arbetar med målgruppen. Professionella uppges sakna kunskap om diagnosen och är starkt präglade av en traditionell, stereotyp syn på personer med autism (jfr. Werner 2011). Denna stereotypa syn kring målgruppen och diagnosen kan anses bero på hur gruppen omtalas i olika rum, vilket beror på den diskurs som är hegemonisk i respektive kontext (Healy 2014). Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan dessa föreställningar ses som socialt konstruerade genom språket, och därmed möjliga att förändra, något som respondenten beskriver som viktigt för att öka kunskapen kring målgruppen och belysa de värden som daglig verksamhet kan innebära (jfr. Ingemann 2016). Skillnader i attityd gentemot målgruppen, liksom Werner (2011) beskriver, skapar svårigheter i att samverka kring den, något som respondenten ovan belyser (jfr. Brunson McClain et. al. 2020).

Tvårprofessionell samverkan är samtidigt av vikt för att öka kunskapen om målgruppen genom att yrkesspecifik kunskap delas över yrkesfälten, något som Werner (2011) belyser.

Respondenterna beskriver även att olika professioner inom olika yrkesfält har skilda målsättningar och syften med sitt arbete i relation till målgruppen. Respondent sex belyser hur diskurser i samhället påverkar hur man behöver arbeta och samverka med andra parter som har ansvar för de nödvändiga ekonomiska resurserna.

Jag tror att man måste vara lite modig som chef hos de här parterna och faktiskt säga att 'det får ta tid och det får kosta pengar'. För jag tror att det kanske hjälper i det långa loppet, istället för att bara fokusera på snabba resultat. Man måste ha lite tålamod och det har kanske inte alltid de som sitter på pengar. 'Det ska gå snabbt och det ska vara många som man hjälper'. Men det är hela samhället där vi behöver jobba på hela samhällsstrukturen. 'Hur bryter man de här normerna?', utifrån arbetsliv och liknande. Jag tror på det individuella, att se varje enskild person, oavsett diagnos, och vad är det för behov och stöd man behöver. 'Ibland när det går långsamt måste man sänka farten' och det är nog mitt favoritbegrepp för ibland när det går långsamt framåt för de här personerna så måste man 'vänta lite här nu', backa och börja om från början.
(Respondent 6)

Respondent sex beskriver att fokuset inom det arbetsmarknadsinriktade stödet uppges ligga på snabba resultat och kostnadseffektiva insatser som hjälper många, snarare än ett individuellt, långsiktigt utformat stöd som hon utifrån sin profession förespråkar. Detta kan relateras till den ekonomiska diskursens krav på produktivitet och kostnadseffektivitet i det sociala arbetet (jfr. Healy 2014). Respondenten ger även uttryck för den biomedicinska diskursens inverkan på arbetet med målgruppen eftersom fokus riktas mot att "återställa" individer till att bli arbetsföra (jfr. Healy 2014). Dessa föreställningar försvårar även för möjligheten att ifrågasätta "ableism" (McRuer 2006), något som respondent sex dock påkallar som viktigt i arbetet för att bryta normativa föreställningar kring arbetsförmåga.

6.3.3 "Jag tror många gånger att vi kanske kan undvika problemen om vi samverkar i tid"

Respondenterna blev vidare tillfrågade om att delge sina erfarenheter av god tvårprofessionell samverkan i relation till målgruppen. Samtliga respondenter menade att samverkan är viktigt

för att utforma ett sammanhållet stöd för den enskilde, men det krävs ett gemensamt fokus och ett gemensamt språk.

Jag tror ju oerhört mycket på att alla har samma plan, samma tankar och också att det finns någon som faktiskt säkerställer att personen det handlar om förstår vad det är vi pratar om. Just nu pratar vi olika språk. Så att här blir det jättemycket missförstånd och det är klart att om man sitter på varsin kammare så är det ju också lätt att det blir så. (...) Om alla de här människorna kan samlas och reda ut, 'Vad är det vi gör? Vad är det den här personen behöver? Vilka kontakter och vem är det som sköter det?' Då hade man ju underlättat väldigt mycket, för då hade man ju också sett att alla har samma planering och man kan följa detta. (Respondent 6)

Likt Brunson McClain et. al (2020) beskriver respondenten att en god samverkan karaktäriseras av en samstämmighet i fokus, ett gemensamt mål och ett "gemensamt" språk eftersom risk annars finns att samverkan inte gynnar individen. För att motverka att samverkan inte fyller sin funktion menar respondenten att samtliga aktörer måste utarbeta en gemensam plan med samma fokus och en tydlig ansvarsfördelning. Respondenten beskriver även vikten av att individen är delaktig i sitt eget ärende, genom att få en insikt i planeringen. Detta resonemang följer Brunson McClain et. al (2020) som menar att samverkan är viktig för att öka kunskapen om målgruppens behov och om andra professioners uppdrag, för att motverka att enskilda professioner arbetar utefter en egen agenda och som i sin tur kan leda till att den holistiska synen på individens situation går förlorad (Ibid).

Respondenterna beskriver även vikten av att ha tät och regelbunden kontakt med samverkanspartners för att öka individens delaktighet och stärka individens autonomi. Respondent ett belyser hur lätt det är att tappa kontakten om samtliga parter inte arbetar för att upprätthålla den.

Regelbunden kontakt tror jag är viktigt, för att det är lätt att tappa kontakt mellan DV och boende så tycker jag ändå att det är viktigt att vidhålla kontakten för de kanske har hittat något som de jobbar med som vi också kan ta del av. Det kan jag sakna ibland, den här naturliga samverkan som inte alltid är så naturlig, för det är oftast när det är ett problem som vi samverkar. Jag tror

många gånger att vi kanske kan undvika problemen om vi samverkar i tid.

(Respondent 1)

Respondenten beskriver ett behov av och en önskan om bättre och tätare samverkan mellan daglig verksamhet som sysselsättning och individens boendepersonal. Genom en tätare kontakt kan professionerna dra nytta av kunskap inom de skilda verksamheterna, i syfte att skapa ett bättre sammanhållet stöd kring den enskilde. På så sätt kan en holistisk syn på den enskildes situation skapas, vilket bland andra Brunson McClain et. al (2020) framhåller som en viktig del för att tvärprofessionell samverkan ska upplevas välfungerande. Även Werner (2011) framhåller kunskapsutbyte som viktigt för en god tvärprofessionell samverkan. Enligt Baldwin och Costley (2016) är det vanligt förekommande att kvinnor med autism begränsas i sitt vardagsliv, vilket påverkar möjligheterna att delta i sysselsättning. Detta påkallar enligt författarna vikten av att målgruppen får tillgång till adekvat, individanpassat stöd.

Resonemanget kan kopplas till respondenten utifrån hennes tro på vikten av samverkan mellan boendet, som en stor del av målgruppens stöd i vardagen, och sysselsättning i form av daglig verksamhet. Lai et. al (2017) belyser även vikten av ökad kunskap hos professionella för att kunna utforma detta stöd, vilket överensstämmer med respondenternas önskan om tätare kontakt för att utbyta kunskap om hur individens behov på bästa sätt kan tillgodoses, något som även kan anses vara ett uttryck om att värna individens autonomi avseende sysselsättning.

7. Avslutande diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka hur aktörer som kommer i kontakt med kvinnor med autism, inom det sociala arbetet såväl som inom hälso- och sjukvård, förhåller sig till eventuell samhällelig exkludering av målgruppen. Ett vidare syfte har varit att undersöka förhållningssätt gentemot gruppen som sådan utifrån genusnormer såväl som samverkan mellan aktörer och utformning av sysselsättningsfrämjande insatser. Studiens syfte har konkretiserats i tre frågeställningar, vilka ämnat besvaras och analyseras genom tre teman med hjälp av teori och tidigare forskning.

Ett av studiens huvudsakliga resultat är att respondenterna ger uttryck för en medvetenhet kring genusnormer som återfinns i samhället och som påverkar målgruppens möjligheter till att få och upprätthålla en sysselsättning. Respondenterna menar likt Baldwin och Costley (2016) att de i mötet med klienter inte anser att det finns en kvinnlig typ av autism, utan att de skillnader som upplevs finnas dels beror på att kvinnor genom genusnormer socialiseras i andra beteenden än män, dels att kvinnor kamouflerar sina svårigheter i mötet med professionella, vilket de menar kan leda till negativa konsekvenser för den enskilde (jfr. Bargiela, Steward & Mandy 2016). Genusnormerna uppges dock inte påverka arbets- och förhållningssättet gentemot kvinnor med autism eftersom samtliga verksamheter har ett utpräglat individfokus.

Respondenterna ger dock uttryck för att kvinnorna själva och deras närstående är av uppfattningen att autism är något manligt, vilket kan tänkas bero på att diagnoskriterierna historiskt sett enbart utgått från män, likt Kopp och Gillberg (1992) samt Bargiela, Steward och Mandy (2016) beskriver. Att autism ses som manligt kodat kan anses bero på mannen som "normaten" (jfr. Thomson 1997), vilket genom språket konstruerar kvinnan med autism som avvikande (jfr. Ingemann 2016), något som respondenterna menar får verkliga konsekvenser för målgruppen. Respondenterna uttrycker även en medvetenhet kring hur målgruppen inom såväl socialt arbete som hälso- och sjukvård konstrueras som avvikande utifrån kategoritillhörigheterna kvinna och "funktionsnedsatt", vilket enligt en intra-kategorisk intersektionell analys belyser kvinnornas utsatthet och det samhälleliga förtryck som riskerar leda till samhällelig exkludering (Söder, Hugemark & Grönvik 2016; McCall 2005). Synen på kvinnor med autism som avvikande är något respondenterna försöker

motarbete genom att exempelvis jobbmatchning där traditionellt “manligt kodade” arbeten erbjuds till målgruppen, i syfte att värna kvinnornas möjlighet till samhällsdeltagande genom sysselsättning.

Ett vidare resultat var att respondenterna beskrev att arbetet med målgruppen påverkas av samhälleliga diskurser. Verksamheterna behöver därmed anpassa sitt arbete för att tillvarata individens behov och främja delaktighet. Respondenterna menar, likt Healy (2014), att den ekonomiska diskursen konstruerar målgruppen som icke-produktiv och ekonomiskt belastande. Den ekonomiska diskursen skapar även ett egenansvar för individen att själv lyckas skaffa och behålla ett arbete (Nouf-Latif, Andersson och Markström 2019). Föreställningar om den ideala medborgaren, som arbetar heltid på den reguljära arbetsmarknaden, uppges således begränsa målgruppens möjligheter till deltagande på arbetsmarknaden, vilket beskrivs av både respondenterna och Nouf-Latif, Andersson och Markström (2019; 2020). Respondenterna ämnar således bryta normer kring att heltidssysselsättning ska vara allmängiltigt för samtliga medborgare oavsett funktionsförmåga, som ett motstånd mot den ekonomiska diskursens konstruerade föreställningar om målgruppen (jfr. Healy 2014). Enligt respondenterna skapar samhälleliga normer för sysselsättning vidare svårigheter för målgruppen att uppnå autonomi, till följd av att nödvändiga anpassningar inte görs. Respondenterna påkallar allt större flexibilitet och anpassningsbarhet hos arbetsgivare och aktörer som kommer i kontakt med målgruppen, i syfte att värna inkludering och främja meningsfullhet.

Även den biomedicinska diskursen uppges skapa konsekvenser för målgruppen, då diskursens incitament skapar föreställningar om att icke-arbetsföra individer ska “återställas” för att åter bidra till samhället (jfr. Healy 2014). Respondenterna ger uttryck för att målgruppen har en önskan om att vara “citizen workers”, att delta på arbetsmarknaden på lika villkor som personer utan funktionsnedsättningar (jfr. Nouf-Latif, Andersson & Markström 2019), vilket kan ses som ett sätt för dessa att utöva sin definitionsmakt (jfr. Barron 2016; McRuer 2006). Respondenterna menar att målgruppen i många fall har vilja och kompetens att kunna vara “citizen workers” men att det omgivande samhället, och arbetsplatserna, inte erbjuder den enskilde adekvat stöd eller anpassade arbeten.

Slutligen framgår av studiens resultat att respondenterna ser samverkan som en viktig komponent för att utarbeta ett sammanhållet stöd där den enskilde görs delaktig och hennes

autonomi värnas. Respondenterna beskriver hur tvärprofessionell samverkan är vanligt förekommande i arbetet med målgruppen, då många individer har kontakt med olika professionella aktörer i ett sysselsättningsfrämjande syfte. Respondenterna framhåller tvärprofessionaliteten som en positiv aspekt i samverkan då möjlighet finns att delge varandra sin yrkesspecifika kunskap samt tidigare framgångsfaktorer i arbetet med den enskilde (jfr. Werner 2011). Utmaningar i samverkan uppges dock vara de olika aktörernas skilda ingångar i det sysselsättningsfrämjande arbetet samt bristande kunskap om dels andra professioners uppdrag, dels om målgruppens svårigheter. Detta skapar otydlig ansvarsfördelning, vilket tillskriver individen allt större egenansvar. En god samverkan karaktäriseras enligt respondenterna samt Brunson McClain et al. (2020) av ett gemensamt mål, delat uppdrag och gemensam handlingsplan, vilka skapar förutsättningar för klienten att vara delaktig. Respondenterna betonar vikten av att samtliga aktörer arbetar med individen i fokus för att främja autonomi, ett resonemang som följer Brunson McClain et al. (2020) som menar att samverkan bör präglas av en holistisk syn på människan.

7.1 Förslag på framtida forskning

Den aktuella studien har, baserat på valet av crip-teori, ämnat inkludera studiet av personer med "osynliga" funktionsnedsättningar såsom autism, mot bakgrund av den kritik Crip-teorin mött kring att synliga funktionsnedsättningar ges mer utrymme inom crip-teori (jfr. Bone 2017). Förslag kring framtida forskning är att osynliga funktionsnedsättningar ges större utrymme inom studier som använder crip-teori. Vidare har den aktuella studiens urval endast utgjorts av respondenter som företräder olika professioner, men som saknar levd erfarenhet av autism. Detta val av respondenter motiveras av uppsatsens begränsningar avseende tid och omfattning. Framtida forskning bör således, mot bakgrund av den kritik många studier inom funktionsområdet mött, även inkludera respondenter som själva har autism eftersom studien då inte endast pratar *om* utan *med* dessa (jfr. Bone 2017).

Referenslista

Arbetsförmedlingen. *Vårt uppdrag* <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/var-verksamhet/vart-uppdrag> (Hämtats 2023-03-20).

Autism Sverige (a). *Autism*, <https://www.autism.se/om-autism/autism/> (Hämtad 2023-02-22).

Autism Sverige (b). *Funktionsnedsättning eller -variation?* <https://www.autism.se/om-autism/autism/begrepp-och-ord/funktionsnedsattning-eller-variation/> (Hämtad 2023-02-22).

Autism Sverige (c). *Sjukersättning* <https://www.autism.se/stod-och-rattigheter/ekonomi/sjukersattning/> (Hämtad 2023-02-22).

Autism Sverige (d). *Aktivitetsersättning* <https://www.autism.se/stod-och-rattigheter/ekonomi/aktivitetsersattning/> (Hämtad 2023-02-22).

Baldwin, Susanna & Costley, Debra. (2016). The experiences and needs of female adults with high-functioning autism spectrum disorder, *Autism* 20(4):483-495. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epub/10.1177/1362361315590805>

Bargiela, Sarah; Steward, Robyn; Mandy, William. (2016). The Experiences of Late-diagnosed Women with Autism Spectrum Conditions: An Investigation of the Female Autism Phenotype, *Journal of Autism and Developmental Disorders* 46(10):3281-3294. <https://www.proquest.com/docview/1824179972?parentSessionId=y6ml0CoFIjS50PIAVZ2OuKYKqkIZuNNGEs3MPNJWO8%3D&pq-origsite=primo>

Barron, Karin. (2016). Kön och funktionshinder. I Söder, Mårten och Hugemark, Agneta (red.). *Bara funktionshindrad? Funktionshinder och intersektionalitet*. 2 uppl. Malmö: Gleerups, ss. 35-56

Belfrage, Cleas & Hauf, Felix. (2017). The Gentle Art of Retrodution: Critical Realism, Cultural Political Economy and Critical Grounded Theory, *Organization studies*, 38(2), 251–271.

Bengtsson, Margot (2017). *Feminism och psykologi: om psyke, samhälle, genus och högre utbildning 1959-2016*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur.

Bone, Kristin Marie. (2017). Trapped behind the glass: crip theory and disability identity, *Journal of Disability & Society* 32(9): 1297-1314. <https://www.tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epdf/10.1080/09687599.2017.1313722?needAccess=true&role=button>

Braun, Virginia & Clarke, Victoria. (2008): Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101

Breivik, Jan-Kåre. (2016). Intersektionalitet och socialkonstruktivism. I Söder, Mårten och Hugemark, Agneta (red.). *Bara funktionshindrad? Funktionshinder och intersektionalitet*. 2 uppl. Malmö: Gleerups, ss. 173-190

Brunson McClain, Maryellen; R. Haverkamp, Cassity; Holt, Judith; Gimpel Peacock, Gretchen & Winter, Sarah. (2020). Interprofessional Education and Training. I Brunson McClain, Maryellen; D. Shahidullah, Jeffrey & R. Mezher, Katherine (red.). *Interprofessional Care Coordination for Pediatric Autism Spectrum Disorder; Translating Research into Practice*. Springer Nature Switzerland AG. pp. 369-383.

https://link-springer-com.ezproxy.ub.gu.se/chapter/10.1007/978-3-030-46295-6_24

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan Stockholm: Liber

Dreaver, Jessica; Thompson, Craig; Girdler, Sonya; Adolfsson, Margareta; Black, Melissa H & Falkmer, Marita. (2019). Success Factors Enabling Employment for Adults on the Autism Spectrum from Employers' Perspective, *Journal of Autism and Developmental* 50(5):1657-1667.

<https://www.proquest.com/docview/2181778215?parentSessionId=EDejEghlqf5XHs4ECvT%2B9OeuJ1NxIdP%2F5v%2FzLTw%3D&pq-origsite=primo>

Finsam Göteborg, *Om oss* <https://finsamgoteborg.se/finsam-goteborg/> (Hämtats 2023-03-20).

Fleischer Simmeborn, Ann. (2012). Support to students with Asperger syndrome in higher education — the perspectives of three relatives and three coordinators. *International Journal of Rehabilitation Research* 35(1):54-61.

Forsberg, Christina & Wengström, Yvonne (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. 2., [uppdaterade] utg. Stockholm: Natur & Kultur.

Geertz, Clifford (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books <https://philpapers.org/archive/GEETTD.pdf>

Healy, Karen (2014). *Social work theories in context: creating frameworks for practice*. 2 ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah, E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*. 15(9):1277-1288. doi:10.1177/1049732305276687

Ingemann, Jan Holm. (2016). *Vetenskapsteori för samhällsvetare*. 1. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning

Jacobsen, Dag Ingvar (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2., uppdaterade och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur

Jansson, Mats. (2020). Det behövs mer kunskap om flickorna. *Tidningen Autism*. Nr 4 2020 December. <https://issuu.com/autismsverige/docs/2020-tidningenautism-4?fr=sMGU0YTMzODM0OTk> (Hämtad 2023-02-27).

Karlsson, Mikael Mery & Rydström, Jens. (2023) Crip Theory: A Useful Tool for Social Analysis, *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/08038740.2023.2179108>

Kopp, Svenny & Gillberg, Christopher. (1992). Girls with social deficits and learning problems: Autism, atypical Asperger syndrome or a variant of these conditions, *European Child & Adolescent Psychiatry* 1:89–99.

Lai, Meng-Chuan; Lombardo, Michael V; Ruigrok, Amber NV; Chakrabarti, Bhismadev; Auyeung, Bonnie; Szatmari, Peter; Happé, Francesca; Baron-Cohen, Simon. (2017). Quantifying and exploring camouflaging in men and women with autism. *Autism* 21(6):690-702
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1177/1362361316671012>

Lallukka, Tea; Mittendorfer-Rutz, Ellenor; Ervasti, Jenni; Alexanderson, Kristina; Virtanen, Marianna. (2020). Unemployment Trajectories and the Early Risk of Disability Pension among Young People with and without Autism Spectrum Disorder: A Nationwide Study in Sweden, *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(7):2486 <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/7/2486>

LeCompte, M.D, Goetz, J.P (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52:31-60

Lincoln, Yvonna S & Guba, Egon. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, Ca:Sage.

Mattsson, Tina (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. andra upplagan Malmö: Gleerups Utbildning

McCall, L. (2005). Intersektionalitetens komplexitet. I *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 2-3, 31-56.

McRuer, Robert. (2006). *Crip theory: cultural signs of queerness and disability*. New York: New York University Press

Micai, Martina; Caruso, Angela; Fatta, Laura Maria; Fulceri, Francesca & Scattoni, Maria Luisa. (2019). Gender differences in high-functioning autism: Implications in everyday life and clinical settings. *Italian Journal of Gender-Specific Medicine* 5(2):90-97
https://www-scopus-com.ezproxy.ub.gu.se/record/display.uri?eid=2-s2.0-85090716363&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&nlo=&nlr=&nls=&sid=9b9521905f89d3834929d40fb9b22378&sot=a&sdt=a&cluster=scosubjabbr%2C%22SOCIO%22%2Ct&sl=85&s=%28TITLE-ABS-KEY%28women+OR+girl*+OR+female*%29+AND+TITLE-ABS-KEY%28high-functioning+autism%29%29&relpos=15&citeCnt=0&searchTerm=

Nouf, Faten. (2021). *Ett meningsfullt liv med arbete? Högfungerande individer med autism mellan funktionshinder- och arbetsmarknadspolitik*. Diss. Umeå Universitet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1555548/FULLTEXT01.pdf>

Nouf-Latif, Faten; Andersson, Katarina & Markström, Urban. (2019). Encouraging real or make-believe citizen-workers? Narratives of self-realization versus disabling support-to-work contexts by individuals with High Functioning Autism, *Alter European Journal of Disability Research* 13(2):126-140.
<https://www-sciencedirect-com.ezproxy.ub.gu.se/science/article/pii/S1875067218300208>

Nouf-Latif, Faten; Andersson, Katarina; Markström, Urban. (2020). Cherry Picking Disability Rights? Swedish Disability Policy on Employment, Health and Participation, *Nordic Journal of Working Life Studies* 10(3):3-22.

<https://www.proquest.com/docview/2447962351?parentSessionId=q8aX1%2F4veZKsO%2FYJKLJU5I7phdlreSR3RuzFmxrhRGs%3D&pq-origsite=primo>

Nouf-Latif, Faten; Bertilsdotter-Rosqvist, Hanna & Markström, Urban. (2019). Narratives of ideal and second-option jobs among young adults with high functioning autism. *NORDIC SOCIAL WORK RESEARCH* 9(2):104–117.

Priya, Joon; Anil, Kumar & Milind Parle. (2021). What is autism?, *Pharmacological Reports* 73:1255–1264.

Proposition 2016/17:188, *Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken*

https://www.regeringen.se/contentassets/0571a7504d49428292a6ab114e4b0263/nationellt-mal-och-inriktning-for-funktionshinderspolitiken-prop-2016-17_188.pdf

Ragin, Charles. (1994) *Constructing Social Research*, Pine Forge, Thousand Oaks

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Scott, Melissa; Falkmer, Marita; Girdler, Sonya; Falkmer, Torbjörn & Schmitz, Christina. (2015). Viewpoints on factors for successful employment for adults with autism spectrum disorder, *PLoS ONE* 10(10):1-15.

<https://journals.plos.org/plosone/article/file?id=10.1371/journal.pone.0139281&type=printable>

SCB. (2022). *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2021*.

https://www.scb.se/contentassets/af9cb0690b234d54a2ebecf0ab21b4ff/am0503_2021a01_br_am78br202.pdf (Hämtad 2023-03-01).

SFS 2008:567, *Diskrimineringslagen*. Arbetsmarknadsdepartementet MRD

SFS 2001:453, *Socialtjänstlag*. Socialdepartementet

SFS 1993:387, *Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade*. Socialdepartementet

Simmeborn Fleischer, Ann; Adolfsson, Margareta & Granlund, Mats. 2013. Students with disabilities in higher education – perceptions of support needs and received support: a pilot study. *International Journal of Rehabilitation Research* 36 (4):330–338.

Socialstyrelsen. (2022). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism. Prioriteringsstöd till beslutsfattare och chefer 2022*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2022-10-8100.pdf> (Hämtad 2023-02-23)

Socialstyrelsen. (2020). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2020*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-3-6686.pdf> (Hämtad 2023-03-01).

Socialstyrelsen. (2010a). *Det är mitt hem. Vägledning om boende och boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2010-12-26.pdf> (Hämtad 2023-03-20).

Socialstyrelsen. (2010b). *På tröskeln. Daglig verksamhet med inriktning på arbete.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-4-1.pdf> (Hämtad 2023-03-20)

Socialstyrelsen. (2012). *Rätt kompetens hos personal i verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Vägledning för arbetsgivare.* Västerås

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2012-2-17.pdf> (Hämtad 2023-03-20)

Socialstyrelsen. (2016). *Vägledning för elevhälsan.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2016-11-4.pdf> (Hämtad 2023-03-20).

Symons Downs, Danielle & Hausenblas, Heather A. (2005). Elicitation studies and the theory of planned behavior: a systematic review of exercise beliefs, *Psychology of Sport and Exercise*, 6(1):1-31 <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S146902920300044X>

Sæther, Bjørnar. (1998). Retrodution: an alternative research strategy, *Business Strategy and the Environment* 7, 245–249

Söder, Mårten; Hugemark, Agneta & Grönvik, Lars. (2016). Intersektionalitet och funktionsförmåga. I Söder, Mårten och Hugemark, Agneta (red.). *Bara funktionshindrad? Funktionshinder och intersektionalitet.* 2 uppl. Malmö: Gleerups, ss.13-32.

Thomson, Rosemarie Garland. (1997). *Extraordinary bodies: Figuring physical disability in American culture and literature.* Columbia University Press.

Thurén, Torsten (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare.* Upplaga 3 Stockholm: Liber

Tuckett, A.G. (2005) Applying thematic analysis theory to practice: A researcher's experience, *Contemporary nurse : a journal for the Australian nursing profession*, 19(1-2), 75–87.

Umeå Universitet. (2023). *Fördjupade sökmeter, om kedjesökning*

<https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/informationssokning-och-kallkritik/fordjupade-sokmetoder/>. (Hämtad 2023-04-02)

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed.* Stockholm.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html> (Hämtad 2023-03-26)

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Västra Götalandsregionen. Juni 2021, *yrken*

https://www.vgregion.se/f/habilitering-och-halsa/om-habilitering-halsa/lediga_jobb/yrken/ (Hämtats 2023-03-19).

Wendell, Susan. (1997). Toward a Feminist Theory of Disability. I Davis, Lennard J. (red.) (1997). *The disability studies reader*. London: Routledge, pp. 243–256.

Werner, Shirli. (2011). Assessing female students' attitudes in various health and social professions toward working with people with autism: A preliminary study, *Journal of Interprofessional Care* 25(2):131-137.

<https://www.proquest.com/socialsciences/docview/855901060/F6B50EF6BF9E4D41PQ/3>

White, Susan. (1997). Beyond Retrodution? - Hermeneutics, Reflexivity and Social Work Practice, *The British Journal of Social Work*, 27:5, 739-753 <https://www.jstor.org/stable/23714688>

Information till forskningsdeltagare

Hej!

Vi heter Alice Brännudd och Cecilia Westlund och går för närvarande vår sjätte termin på Göteborgs universitet. Vi läser socionomprogrammet och intresserar oss därför för sociala frågor. Vi vill fråga dig om du vill delta i en studie. I det här dokumentet får du information om studien och om vad det innebär att delta.

Var är det för projekt och varför vill du att jag skall delta?

Vi skriver just nu vår kandidatuppsats om högfungerande kvinnor på autismspektrat. Vårt fokus i studien är att belysa hur olika professioner inom socialt arbete, men även inom hälso- och sjukvård, förhåller sig till arbetet med dessa kvinnor avseende sysselsättning och/eller eventuell stöttning för att skapa samhällelig delaktighet. Vi är vidare intresserade av att undersöka synen på tvärprofessionell samverkan som syftar till att värna den enskildes autonomi.

Vår avsikt med studien är att uppmärksamma hur olika aktörer skapar delaktighet för gruppen, men även hur arbetet kring gruppen organiseras för att skapa förutsättningar för en meningsfull tillvaro. Vi hoppas genom studien kunna bidra till större förståelse för vad som krävs av respektive profession, men även av dessa i kombination, för att möta målgruppens behov.

Du har blivit inbjuden att delta i studien då du i ditt arbete på något sätt möter kvinnor med autism. Du arbetar vidare med att främja samhällelig inkludering för de du möter i ditt arbete samt för att stärka målgruppen i dess autonomi på olika sätt. Du har relevant utbildning och/eller erfarenhet för att svara på frågor gällande studiens målgrupp.

Hur går studien till?

Om du bestämmer dig för att delta i denna studie kommer vi bjuda in dig till en intervju som sker antingen per telefon/teams/zoom/skype eller fysiskt, beroende på din preferens. Intervjun varar så länge som du vill, men vi beräknar att intervjun tar högst drygt en timme. Det kommer även ges utrymme för pauser. Fokus för intervjuerna är dina professionella erfarenheter av arbetet med målgruppen.

Innan du deltar i intervjun, kommer du behöva fylla i ett samtyckesformulär. Det innebär att du samtycker till att delta i denna studie. Om du blir intervjuad fysiskt så ger vi dig formuläret vid intervjutillfället. Om du istället önskar bli intervjuad digitalt så skickar vi dig samtyckesformuläret per mejl någon vecka innan intervjun, och ber dig att skicka det tillbaka till oss innan intervjun.

Intervjun kommer att ske vid ett datum, tillfälle och plats som är lämpligt för dig. Om intervjun kommer att ske digitalt, så kommer vi att skicka ett samtyckesformulär innan intervjuerna. Muntligt samtycke kommer även inhämtas vid intervjutillfället.

Möjliga följder och risker med att delta i studien?

Vi utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) och god forskningssed (2017) i studien och kommer av den anledningen beakta aspekter av samtycke, konfidentialitet, nyttjande och information av och till dig som deltagare.

Du har när som helst rätt att avbryta din medverkan. Vi kommer då enbart kunna använda det redan inhämtade materialet med ditt tidigare lämnade samtycke. Efter att intervjuerna har genomförts kommer materialet att transkriberas i sin helhet. I den slutgiltiga uppsatsen kommer utvalda citat att presenteras, men din intervju tillsammans med övriga respondenters kommer att analyseras i helhet för att exempelvis belysa genomgående teman.

Då vi intervjuar olika professioner och intresserar oss för eventuella skillnader i förhållningssätt mellan dessa kan full anonymitet inte utlovas. Din yrkestitel kan av den anledningen komma att användas i studien, men vi kommer i största möjliga mån anonymisera dig som deltagare, bland annat genom att fingera verksamhet/organisation, dess namn och exakta geografiska placering samt ditt namn genom att ge dig ett alias i den slutgiltiga uppsatsen.

Vad händer med mina uppgifter?

Projektet kommer att samla in och registrera uppgifter om dig. Med ditt godkännande kommer intervjuerna att spelas in, och därefter transkriberas ordagrant. Vi kommer att läsa transkriberingarna och lyssna till ljudupptagningen, och koppla samman din intervju med de andra intervjuerna som har genomförts. All skriftlig information och ljudupptagning kommer att förvaras på en lösenordsskyddad enhet som bara kan nås av oss som forskare. Efter godkänd uppsats kommer inspelningen av dina intervjuer och annan data att förstöras.

Vi behåller dina kontaktuppgifter för eventuell uppföljning eller förtydligande av intervjufrågorna tills dess att uppsatsen är godkänd, därefter raderas även dessa.

Hur får jag information om resultatet av studien?

Om du önskar kan du få ta del av uppsatsen i sin helhet när den är färdigställd. Mejla gärna oss om så önskas.

Frivilligt deltagande i studien

Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta deltagandet, även om du har skrivit på samtyckesformuläret och genomfört intervjun. Om du vill avbryta deltagandet så kontakta oss via kontaktuppgifter nedan.

Ansvariga för studien

Vi som genomför studien heter Alice Brännudd och Cecilia Westlund och kan bli kontaktade på följande vis vid frågor om ditt deltagande:

Alice Brännudd, XXX@student.gu.se, XXXX-XXXXXX

Cecilia Westlund, XXX@student.gu.se , XXXX-XXXXXX

Det finns även möjlighet att kontakta vår handledare för studien vid eventuella frågor:

Ann-Charlott Timander, universitetslektor, XXX@socwork.gu.se, XXXX-XXXXXX

Tack på förhand!

Samtyckesblankett

SAMTYCKE TILL ATT DELTA I STUDIEN

Jag har fått muntlig och skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Var vänlig och besvara frågorna nedan:

Jag samtycker till att delta i studien som beskrivits i bifogat informationsbrev?:

.....

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i bifogat informationsbrev?:

.....

Deltagarens namn

Datum och plats

Namnunderskrift

.....

.....

.....

Forskarens namn

Datum och plats

Namnunderskrift

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Intervjuguide

Bilaga 3

- Är det fortfarande ok att jag intervjuar dig?
- Har du några frågor, innan vi börjar intervjun?
- Är det ok att jag spelar in intervjun/eller att jag för anteckningar?
- *(Tack för att jag får intervju dig!)*

- Kan du berätta om lite om dig själv så att jag får en bild av dig som person?
- Vilka erfarenheter har du av att arbeta med personer på autismspektrat?
  - Upplever du skillnader mellan att arbeta med kvinnor/män på autismspektrat?
  - Kan du berätta om din erfarenhet av att arbeta med/möta högfungerande kvinnor med autism?

- Kan du berätta om dina erfarenheter av tvärprofessionell samverkan, i relation till målgruppen, med fokus på sysselsättning?
  - Vad upplever du som särskilt värdefullt i en god samverkan?
  - Upplever du brister i samverkan? Kan du i så fall beskriva dessa?

- Vad anser du är din professions viktigaste uppgift för att möta målgruppens behov och motverka eventuell samhällelig exkludering?
- Hur värnar din verksamhet autonomi och delaktighet?

- Hur förhåller ni er till sysselsättning som samhälleligt fenomen inom er verksamhet?
  - Hur värdesätts sysselsättning för målgruppen i din yrkeskontext?
  - Råder det delade uppfattningar inom ditt område? Kan du i så fall beskriva dessa?
- Hur arbetar din verksamhet för att främja sysselsättning och/eller en meningsfull tillvaro?

- Vill du tillägga något innan vi avslutar intervjun?
- *(Tack för att jag fick intervju dig!)*
- *(Kan jag återkomma till dig om det är något jag inte förstår eller vill fråga dig om?)*
- Du kan alltid återkomma till mig om du har frågor eller vill poängtera något eller komma med en reflektion.